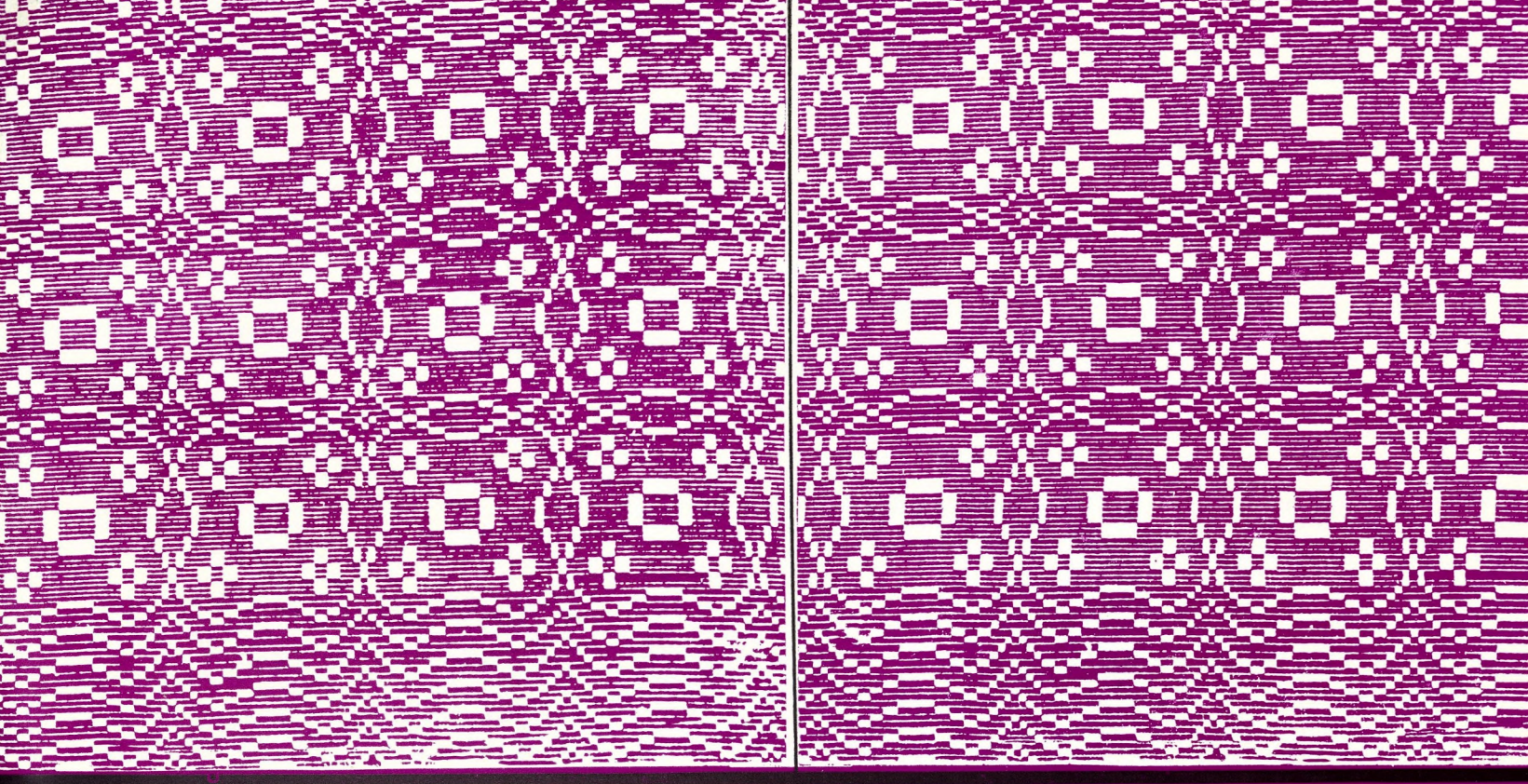

• LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

2

moteris

1965 KOVAS – BALANDIS

TURINYS

K. Bučmys, OFM	Kristus ir mūsų prisikėlimas	2
G. Mistral	Naktis eil. Dainos eil.	5
A. Karvelytė-Dubauskienė	Nusidėjėlio ašara	5
Stp. Kairys	Kenksmingas įprotis	6
R. K. Vidžiūnienė	Šliužai	10
Dr. V. Paprockas	Išvaizda ir charakteris	16
• Vaiko auklėjimas	D. Petrutytė — Fizinio augimo ir dvasinės plėtros laikotarpiai	18
• Šeima ir mokykla	E. Krikščiūnienė — Nesustokim pusiaukelėje	20
	L. Andriekus, OFM — Tėvams ir motinoms	21
• Moterys pasaulyje		22
• Madų ir grožio pasaul.	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda A. Rusinienė	26
• Organizacinė veikla		28

ILIUSTRACIJOS

M. K. Čiurlionis	Pavasaris	1
Tiziano	Vakarienė Emmaus	2
S. Valiuvienė	Bulvių sodintojos	7
E. Rundzaitienė	Gėlės	8
A. Steponavičius	Mergaitė su žąsiuku	11
A. Tamošaitis	Gėlių vazonas	12
A. Jurkūnas	Pavasaris	13
A. Tamošaitis	Senos kapinės	14
Vermeer	Moteris pila pieną	17

"Moteris" Lietuvių Moterų Žurnalas 1965 m. Nr. 2 (44). Redakcinė komisija: Iz. Matusevičiūtė, L. Imbrasienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė.

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Techn. ir meninis redagavimas: N. Kulpavičienė. Administratorė: B. Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis N. Kulpavičienės. Atskiro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams $4.00.

"MOTERIS", Lithuanian Women's Magazine. 1965. Nr. 2 (44).
Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto. Single copy 75 c.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1965 Nr. 2 (44)

PAVASARIS

K. M. ČIURLIONIS

IŠLAUKUS NAKTĮ TAMSIĄJĄ
ŠIRDIS PAILSUSI APTILS,
O SAULĖ, KAIP MONSTRANCIJA,
VIRŠ DŽIAUGSMO AŠARŲ PAKILS.

VISI RANKAS IŠTIESĘ JAI –
OSANNA IN EXCELSIS! – ŠAUKS,
IR DIDELĖ PROCESIJA
PER KALNUS IR PER KLONIUS PLAUKS...

J. Aistis

VAKARIENĖ EMMAUS TIZIANO

KRISTUS IR MŪSŲ PRISIKĖLIMAS

KORNELIJUS BUČMYS, OFM.

Tolimuose šimtmečiuose, kai kilnūs stabmeldžiai, kaip Platonas, kaip Aristotelis, kaip visa eilė kitų senovės mokslininkų laužė sau galvas žmogaus gyvenimo prasmės klausimą spręsdami, kita visuomenės dalis, o ši visuomenės dalis buvo kaip tik gausiausia, apie rytojų negalvodama gėrė džiaugsmo ir malonumų taurę iki paties dugno. Bent jie patys tai džiaugsmais ir malonumais laikė. Kadangi stabmeldžių manymu patys dievai buvo silpni ir nuodėmingi, valgydavo ir mirdavo, dėl to ir žmonės, augštesnio pavyzdžio nematydami, ne tik kad užslopino Kūrėjo dar rojuje į žmogaus sielą įdiegtą kilnumo kibirkštėlę, bet dar į purvynus nugrimzdo taip giliai, kaip toli protingą žmogų gali nuvesti į pikta linkusi ir netvarkoma prigimtis.

Dabarties žmonėms, krikščioniškos dorovės įtakoj užaugusiems, vargu jau besuvokiama šitokia apraiška, kaip kūdikių išmetimas į gatvę, jei tėvas nesiteikdavo į naujagimį pažvelgti, arba neturtingųjų ir karo belaisvių padarymas vergais ir su jais elgimasis ne kaip su žmonėmis, bet kaip su daiktais, kurie nei sielos nei širdies neturi, nei skausmo nei alkio nejaučia, kuriuos galima pirkti ir parduoti, leisti jiems gyventi ar žuvims supenėti. O ką jau bekalbėti apie tuometinio privataus gyvenimo visokeriopą moralinį išsigimimą.

Kai stabmeldžių pasaulis panašiais šunkeliais klaidžiojo, žydų tautos šventi vyrai šaukte šaukė dangaus praskleisti debesis ir palaistyti žemę gaivinančia rasa, kad ji taptų verta išauginti Išganytoją, kuris išvestų žmoniją iš tamsos į šviesą, nurodytų jai gyvenimo būdus, atkreiptų jos kelius į Kūrėjo nužymėtą broliškumo ir meilės linkmę.

Laiko pilnybei atėjus, vieną iš tamsių naktų staiga nušvito padangės ir pasigirdo angeliškų balsų sutartinė, pranešdama pasauliui linksmą naujieną, paskelbdama pagrindinę Evangelijos mintį: Dievui garbė, gi žmonėms ramybė! Tik mažas žemės keleivių būrelis turėjo laimės šį pranešimą išgirsti. Platus pasaulis miegojo. Miegojo turtuoliai triukšmingų puotų išvarginti, miegojo vargšai dienos darbų nukamuoti, miegojo valdovai jiems teikiamos pagarbos apsvaiginti, miegojo pavaldiniai žmonių kautynių ir žvėrių žudynių pasotinti, miegojo kareiviai ir karvedžiai, miegojo užuojauta, dorybė, noras pakilti.

Tuo laiku vienoj Betliejaus oloj gulėjo neseniai užgimęs kūdikis. Jis silpnas, bet galybių Viešpats. Jis neturtingas, bet žvaigždynų, kalnų ir vandenų Sutvėrėjas. Jis negarsus, bet dangaus angelų tūkstantinės prieš jį galvas lenkia.

Praslinkus trisdešimčiai metų, akmenuotais ir duobėtais Palestinos keliais eina būrelio draugų apsup-

tas vyriškis. Veide atsispindi sieloj susikaupusi minčių gausybė ir neįprasta galia. Jis prabyla tokiais žodžiais, kurių iki šiol niekas nekalbėjo, paskelbia tokias tiesas, kurių iki šiol pasaulis negirdėjo, perša žmonėms tokius savitarpinius santykius, kurių joks išmintingius nesugalvojo. Jis galingai pabrėžė žmogaus priklausomybę nuo Dievo, atsakomybę ne tik už darbus, bet ir už mintis, sąžiningumą ne tik uždraustuose, bet ir leistuose dalykuose, reikalą ne tik nežudyti, bet ir sveikatai nepakenkti, ne tik moterystės neardyti, bet skaistybėje gyventi, ne tik artimo neskriausti, bet jam nelaimėje pagelbėti, ne tik vyresniųjų klausyti, bet ir pavaldinių nežeminti, ne tik darbdavio nuosavybę gerbti, bet ir darbininkui priklausomo atlyginimo nenusukti.

Pasaulis, tai išgirdęs nustebo. Į nuodėmes pagrimzdę šiuo mokslu piktinosi, kilnesnės sielos žmonės susimąstė, suprato šio mokslo kilnumą ir teisingumą, pamėgo jį ir tapo Kristaus šalininkais. Tačiau tragiškoji valanda netoli.Patys tautiečiai savo lauktąjį dangaus pasiuntinį pasmerkia mirčiai. Kristus įteikia apaštalams savo testamentą: eikite ir mokykite visas gimines . . .

Apaštalai, jų mokiniai ir įpėdiniai eina ne durklais, bet meile ir karžygišku širdies kilnumu evangelijos mokslo tyrumą užantspauduodami. Kilniu pavyzdžiu pastoviai klebena stabmeldžių valdovų širdis, kol dangiškosios galybės paremiami galutiną tvirto nusistatymo pasiryžimą išgirsta: in hoc signe vinces — kryžiuje pergalė! Į viešą ir privatų stabmeldiškąjį gyvenimą krikščioniškai pasaulėžiūrai įsiskverbus, pasikeičia žemės veidas. Bet ar visur ? . .

Netrūko pavienių ir grupinių prieštarautojų prieš Kristų — "nenorime, kad jis mums viešpatautų". Netrūksta panašių prieštaravimų ir vėlesniais laikais, netrūksta ir mūsų dienomis. Ateistai ir laisvamaniai nesigėdydami skelbia, kad modernusis pasaulis nebereikalingas Dievo duotųjų dešimties įsakymų. Senosios įsakymų lentos sudaužytos, patys įsakymai, girdi, atgyvenę. Nežudyk — senas. Nejausk: smauk silpnesnį. Nesvetimoteriauk — senas. Naujas: gyvenk su svetima žmona. Šventadienį švęsk — senas. Naujas: Kalėdose dirbk. Nepaleistuvauk — senas. Naujas: naudokis laisva meile. Nevok — senas. Naujas: kas tavo, tai ir mano . . .

Koks žmogaus įžulumas — atmesti paties Dievo įsakymus ir bandyti juos pakeisti sau prieinamesniais. Juk pats Jėzus Kristus, Dievo sūnus, savo Evangelijos naujuoju įstatymu jokiu būdu nepanaikino senojo įstatymo. Juk Dievas yra tik vienas ir jis nesikeičia. Tarp Sinajaus kalne duotųjų įsakymų ir Kristaus linksmosios naujienos nėra fundamentalinių skirtumų. Senasis įstatymas buvo geras, bet nepilnai tobulas, kai tuo tarpu naujasis yra tobulas ir todėl geresnis. Išganytojas pakartotinai primindavo, kad jis neatėjo įstatymo panaikinti, bet jo vykdyti.

Senajame įstatyme tilpusios dogmatinės ar moralinės tiesos nebuvo Kristaus panaikintos, bet tik įvairiuose atvejuose labiau išvystytos ir patobulintos. Pavyzdžiui, žmogžudystės atvejyje dekalogas uždraudžia patį žudymą, kai tuo tarpu Kristus pasmerkia net ir pyktį, kuris gali būti žmogžudystės priežastis. Tokiu būdu Kristus patobulino senąjį įstatymą, pareikalaudamas ne vien išorinio, bet taip pat ir vidinio prisitaikymo ir įstatymo užlaikymo. Nepanaikindamas moralinių įstatymų, Kristus juos tik patobulino. Nepakeisdamas dogmatinių tiesų, jas tik išvystė, plačiau paaiškino, atidengė.

Pradinis Kristaus kalno pamokslas tikrai gali būti laikomas Evangelijos skelbime jo Magna Charta. Šv. Augustinas pastebi, kad šiame pamoksle randama visa, kuo grindžiama krikščioniško gyvenimo tobulybė. Šio pamokslo tema — tikrasis krikščionio charakteris. Čia nusakomi Dievo karalystės įstatymai, kaip prieštaraują pasaulio vaikų nuomonėms.

Kalno pamokslas prasideda aštuoniais palaiminimais, kurie tampa tarsi viso pamokslo vedamoji mintis ir sintezė. "Palaiminti beturčiai dvasioje, nes jų dangaus karalystė. Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę. Palaiminti, kurie liūdi, nes jie bus paguosti. Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti. Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumo. Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą. Palaiminti taikieji, nes juos vadins Dievo vaikais. Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės, nes jų dangaus karalystė" (Mato 5, 3 - 10).

Tai buvo naujo tautos vado naujas įstatymas, naujai patiektos taisyklės ir nurodymai, kaip jo sekėjai sėkmingai gali pasiekti Dievo artumą savo sieloje ir dalyvavimą jo laimėje amžinybėje. Būdinga, kad palaiminimai nieko nekalba apie nuodėmę, bet klausytojų dėmesį nukreipia į dorybių siekimą. Tikrai didelis ir esminis skirtumas tarp nusiteikimo daryti gera ir nusiteikimo vien tik vengti blogio. Gerumas nėra kas tai pasyvaus, negatyvaus, bet turi pasireikšti aktyviai ir su pilna energija. Nėra tokio dalyko, kaip negatyvinės dorybės. Mūsų sielos ir kūno pajėgos mums yra suteiktos ne tam, kad mes pajėgtumėm vien tik išsilaikyti nuo blogio, kad nepakenktume sau ir kitiems. Tos pajėgos mums yra suteiktos veikimui gėrio link — liežuvis kalbėjimui, akis regėjimui, rankos darbui, širdis meilei, protas galvojmui, valia apsisprendimui. Sudėtingas kūno mechanizmas yra tik priemonė, per kurią gali pasireikšti dvasinės jėgos.

Iš tokio požvilgio svarstant, net ir labiausiai apsimarinęs gyvenimas negali būti laikomas pasyviu gyvenimu. Tokiame gyvenime visas prigimtinis gyvenimas yra pajungiamas valios kontrolei, gi valia išreiškia savo paklusnumą Dievui. Tai gyvenimas asmens, kurs yra miręs nuodėmei, kad galėtų gyventi tiesai. Tai gyvenimo prisikėlimas, pilnutinis gyvenimas, kuriame visos jo jėgos yra panaudojamos augščiausiems tikslams.

Negyvoje ir gyvoje gamtoje apie mus pastebime nuolatinį mirimo ir kilnesniam gyvenimui atgimimo planą. Mineralų esimą vargiai tegalėtume pavadinti gyvenimu, bet kai jie inkorporuojami į augalų gyvenimą, ne tik nepraranda savo charakterio vertybės, bet dalyvauja kilnesniame augalo gyvenime. Augalai paaukojami iš savo pusės, kad pasitarnautų ir tuo pačiu dalyvautų tobulesniame gyvulio gyvenime. Kaip augalas paaukoja savo gyvenimą gyvuliui, augalas ir gyvulys kartu pasiaukoja žmogui. Jie miršta savyje, kad žmogaus kūno lastelėse atrastų naują ir tobulesnį gyvenimą. O kaip su žmogumi? Ar ir jam suteikiama kokia galimybė pakilti ir patobulinti savo gyvenimą? Taip! Dievas yra žmogui paskyręs ir augštesnį gyvenimą. Nors visagalis Dievas galėjo pasirinkti ir kitokį būdą tam įrodyti, jis pats pasiryžo dalyvauti mūsų žmogiškoje prigim-

PIETA

LIETUVIŲ LIAUDIES MENAS

tyje, kad mes galėtume tapti jo dieviškosios prigimties dalininkais.

Nors tarp prigimties ir malonės išlaikomas skirtumas, visdėlto, kad žmogus galėtų įžengti į tą tobulesnį dievišką gyvenimą, jis turi sekti tą patį minėtą augalo ir gyvulio kelią — mirti sau pačiam. Ne tik Nikodemui, bet visiems Kristus paliko tiesą, kad kol žmogus nebus atgimęs iš vandens ir Šventosios Dvasios, negalės įeiti į dangaus karalystę. Panerti atgimdančiame krikšto vandenyje, mes mirštame mūsų prigimtiniam gyvenimui ir pradedame naują dvasinį gyvenimą. Ir tai ne kaip eiliniai sutvėrimai, bet kaip įsūnyti Dievo vaikai. Tas mirimo procesas, prasidėjęs per krikštą, turi tęstis per visą krikščioniškąjį apkrikštytojo gyvenimą. Tai ir yra apsimarinimo kelias, užtikrinąs pilniausią gyvenimą. Šv. Povilas nedviprasmiškai pabrėžia: "Ar jūs nežinote, kad mes visi, kurie esame krikštu artimiausiai sujungti su Jėzumi Kristumi, krikštu dalyvaujame jo mirtyje? Nes krikštu, kuriuo dalyvaujame mirtyje, mes esame drauge su juo palaidoti, kad kaip Kristus kėlėsi iš numirusiųjų per Tėvo garbę, taip ir mes gyventumėm nauju gyvenimu. Nes, jei mes suaugome su juo jo mirties panašumu, taip pat būsime ir prisikėlime" (Romėn. 6, 3 - 5).

Tiek Kristaus nurodytas apsimarinimo kelias, tiek jo paskelbti palaiminimai kaip ir visas jo mokslas, amžių eigoje sulaukdavo įvairių vertinimų. Vieni prieš tai kovojo, kiti sekė ir vykdė. Matom šventųjų minias, kurie sėkmingai palaiminimų nurodymais pasinaudoję saugiai sugebėjo pereiti žemės bandymo kelią. Tarp jų pastebime ir šv. Kazimierą, Lietuvos karalaitį. Ar tik jį vieną? Nors oficialiuose sąrašuose tik jis vienas atstovauja mūsų tėvynę, bet galime būti tikri, kad Visų Šventųjų šventėje pagerbiame daugybę šventų savo tautos sūnų ir dukrų. Šventumas buvo galimas ir pasiekiamas visoms tautoms, visais laikais, neišskiriant nė mūsiškių.

Kiekvienais metais prisimenamas šv. Kazimieras ar neįkvėps mūsų tautoje ir daugiau Kristaus palaiminimų tobulų sekėjų? Juk Kristaus gimime pažadėtą ramybę ir jo prisikėlime iš numirusių užtikrintą taiką galima taip lengvai ir sėkmingai pasiekti išbandytu ir užtikrintu palaiminimų apsimarinimo keliu. Tik dieviškąją teoriją pavertus žmogiškąja praktika būsime rasti vertais dalyvauti ir Kristaus prisikėlime.

GABRIELA MISTRAL

N A K T I S

Mano sūneli, kad tu užmigtum,
saulėlydis jau užgeso:
be rasos nėr kito žėrėjimo,
be mano veido kito balčio.

Mano sūneli, kad tu užmigtum,
kelias nutilo:
nieks nebeaimanuoja, tik upė;
nieko nebėr, tik aš.

Lyguma paskendo migloje.
Užsimerkė mėlynas vijoklis.
Aptilo vaidai,
pasaulis ilsisi ramybėje.

Aš ne tik savo daina
supu savo kūdikį,
supimosi liūliuojama
užmigo ir žemė.

D A I N O S

Melsvoje pušinių malkų ugnyje,
belydinčią mano tremtį,
šiąnakt jieškau tavo veido,
graibau savo sielą ir jo nerandu.

Kaip atrodei, kai šypsojais?
Kaip žiūrėjo tavo akys
kai dar tebturėjo sielą?

Kad Dievas teiktųs tave grąžinti,
nors bent vienai akimirkai!
Kad, matydamas tokią vargšę,
man sugrąžintų tavo veidą!

II

Kad mano motina turėtų
ant savo stalo baltos duonos,
pardaviau savo dienas,
kaip vagas ariąs kumetis.

Bet naktimis, pavargusi,
užmigdama šypsojaus,
nes sapnuose ateidavai
ir prisiliesdavai prie skruostų.

Kad Dievas panorėtų tave grąžinti,
nors bent vienai akimirkai!
Kad, matydamas tokią vargšę,
man sugrąžintų tavo veidą!

Išvertė P. Gaučys

NUKRYŽIUOTASIS Lietuvių liaudies menas

ADA KARVELYTĖ - DUBAUSKIENĖ

NUSIDĖJĖLIO AŠARA

Tai aš, tai aš didžioji nusidėjėlė
Akių pakelt Tavęsp nebegaliu...
Ir klūpau delnuose paslėpus veidą,
Prie Tavo kojų kruvinų...

Tai mano nuodėmės, tai jos, kaip liepsnos
Išdegino žaizdas Tau lig širdies...
Tai aš numirti leidau Tau ant kryžiaus,
O Tu dar vis manęs gailies...

KENKSMINGAS ĮPROTIS

STP. KAIRYS

Ryšis tarp rūkymo ir plaučių vėžio šiuo metu yra tiek išryškėjęs, kad epidemiologiniai statistiniai duomenys jau turėtų ir didžiausius skeptikus įtikinti. Čia turima mintyje keletas D. Britanijos ir JAV mokslininkų suvestinių pranešimų, kuriuose, remiantis klinikinių stebėjimų analize, aiškiai įrodoma, kad cigarečių rūkymas yra pagrindinė plaučių vėžio priežastis *).

Statistiniai duomenys rodo, kad JAV mirtingumas nuo plaučių vėžio tų, kurie surūko virš 20 cigarečių į dieną, yra 50 kartų didesnis už nerūkančių. D. Britanijoje atatinkamas mirtingumo santykis yra 30. Daug rūkančių (virš 20 cigarečių į dieną) mirtingumas nuo chroniško bronchito ir plaučių emfizemos yra apie 6 kartus didesnis už nerūkančiųjų. Mirtingumas jų tarpe nuo širdies kraujo indų ligos amžiuje tarp 50 ir 70 metų, yra dvigubai didesnis už nerūkančiųjų. Kosulys ir sunkiai atkosėjamos gleivės pas rūkančiuosius pasitaiko 25 kartus dažniau. Ši statistika liečia, aišku, tik rūkančius cigaretes. Rūkantiesiems pypkes ir cigarus plaučių vėžio galimybė yra nedidelė, nes dūmai paprastai nėra į plaučius įkvėpiami.

Plaučių vėžio sukėlime, be cigarečių rūkymo, reikšmingą vaidmenį vaidina ir kvėpuojamą orą teršiančios medžiagos. Šia prasme cigarečių dūmų įkvėpimas nėra kas kita, kaip tik ypatingai koncentruotas oro užteršimas. Miestuose oras yra paprastai daugiau ar mažiau užterštas industrinės kilmės lakiomis medžiagomis ir gazolino degimo produktais. Kadangi žmogus paroje įkvėpia apie 30 svarų oro, tai yra galimybė, kad ir maži orą teršiančių medžiagų kiekiai gali laikui bėgant plaučiuose susitelkti reikšmingesniais kiekiais. Visa eilė tokių vėžį sukeliančių arba kancerogeninių junginių miestų užterštoje atmosferoje yra identifikuota. Jų tarpe yra benzpirenas ir jo dariniai.

Abu, tat, veiksniai — cigarečių rūkymas ir nuodai ore — vaidina svarbų vaidmenį vėžio sukėlime. Mokslininkai betgi mano, kad rūkymo įnašas yra žymiai didesnis. Yra apskaičiuota, kad 75% plaučių vėžio atvejų JAV vyruose yra cigarečių rūkymo pasėka ir tik 9% dėl gyvenimo užteršto oro miestuose.

Pati liūdniausia plaučių vėžio problemos pusė yra ta, kad pagydymo galimybės yra labai menkos. Šiandien prieinamų diagnozės ir chirurginių gydymo metodų rezultatai rodo, kad tik 5 - 8% plaučių vėžiu susirgusių gali tikėtis išgyventi 5 metus laiko.

Tokiai padėčiai esant, pats saugiausias kelias apsisaugoti nuo plaučių vėžio yra *mesti rūkyti ir, ypač, nepradėti.*

Mes paprastai rišame rūkymą su plaučių vėžiu, dažnai pamiršdami, kad rūkymas yra surištas su visa eile kitų ligų. Jų tarpe yra chroniškas bronchitas ir plaučių emfizema, kurios ypač sunkina plaučių vėžio gydymą, jei pasitaiko tame pačiame paciente. Labai svarbus taip pat yra rūkymo ryšis su širdies kraujo indų sistemos sutrikimais. Rūkymas pakelia cholesterolio kiekį kraujuje ir tuo, manoma, pagreitina aterosklerozės procesą. Rūkymas taip pat apsunkina skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opų gyjimą, nes padidina skrandžio sulčių rūgštingumą. Yra pastebėta, kad rūkančios moterys dažnai gimdo mažesnio svorio kūdikius. Manoma, kad nuo rūkymo kraujuje atsiradęs tam tikras smalkių kiekis stabdo augančio organizmo normalų aprūpinimą deguoniu. Viso to įtaka vėlesniam vaiko išsivystymui dar nėra ištirta.

Svarbūs klausimai

Yra eilė klausimų, kurių atsakymas turi reikšmės sprendžiant rūkymo problemą.

1. Kodėl ir nerūkantieji suserga plaučių vėžiu?

Plaučių vėžys, kuriuo suserga rūkantieji, yra epidermoidinė bronchogeninė karcinoma ("Rūkančiojo karcinoma"). Šios rūšies vėžys, kuris yra taip dramatiškai surištas su rūkymu, yra skirtingos histologiškos kilmės nuo adenokarcinomos, kuria kartais suserga nerūkantieji. Adenokarcinoma nėra rišama su rūkymu.

2. Kodėl plaučių vėžiu suserga dažniau vyrai negu moterys, nors moterys tikrai nemažiau rūko?

Moterų rūkymas nėra senas įprotis. Lygiai kaip ir rūkymo intensyvumas. Galimybė susirgti vėžiu didėja proporcingai rūkomų cigarečių skaičiui ir laiko tarpui, kurį rūkoma. Yra apskaičiuota, kad maždaug 25 metai rūkymo yra reikalingi kol susergama plaučių vėžiu. Taigi, juo ankstyvesniame amžiuje pradedama rūkyti, juo anksčiau yra galimybė susirgti plaučių vėžiu. D. Britanijoje plaučių vėžiu susirgimų atvejai auga beveik tuo pačiu greitumu abiejose lytyse.

3. Kodėl susirgimas plaučių vėžiu įvairiuose kraštuose ir įvairiose gyventojų klasėse nėra proporcingas surūkomųjų cigarečių kiekiui?

Šis skirtumas priklauso nuo rūkymo būdo, pvz. nuo gilesnio ar ne tokio gilaus dūmų įkvėpimo į plaučius, rūkymo greičio, paliekamos nuorūkos ilgio ir pan., taip pat nuo tos aplinkos orą teršiančių medžiagų, kurios vaidina ko-karcinogenų vaidmenį.

4. Ar cigaretės su filteriais yra saugios?

Paskutiniu metu rinkon mesti dideli kiekiai cigarečių su filtrais gali sudaryti klaidingą vaizdą. Saugių cigarečių dar nėra. Filtras gali dalį nikotino ir dervų pašalinti, bet kiek jis pašalina vėžį sukeliančių medžiagų, niekas nėra įrodęs. Laikas yra dar pertrumpas, kad galima būtų kasdien išrandamų naujų filtrų veikimą patikrinti. Kiekvienas rūkantysis patvirtins, kad cigaretės dūmas per filtrą yra lyg "šieno dūmas". Dėlto, tam pačiam efektui pasiekti, griebiamasi didesnio cigarečių kiekio ir per tai rezultatas gaunasi toks pat, lyg būtų rūkoma be filtro.

5. Kaip gali tokia didelė eilė tarp savęs nesurištų ligų pareiti nuo vieno faktoriaus?

Ši nenormali ir labai paini padėtis susidaro įkvėpiant tabako dervos dalinio degimo produktus ir la-

*) Royal College of Physicians. Smoking and Health. London, 1962.

US Advisory Committee to Surgeon General. Smoking and Health. Washington, 1964.

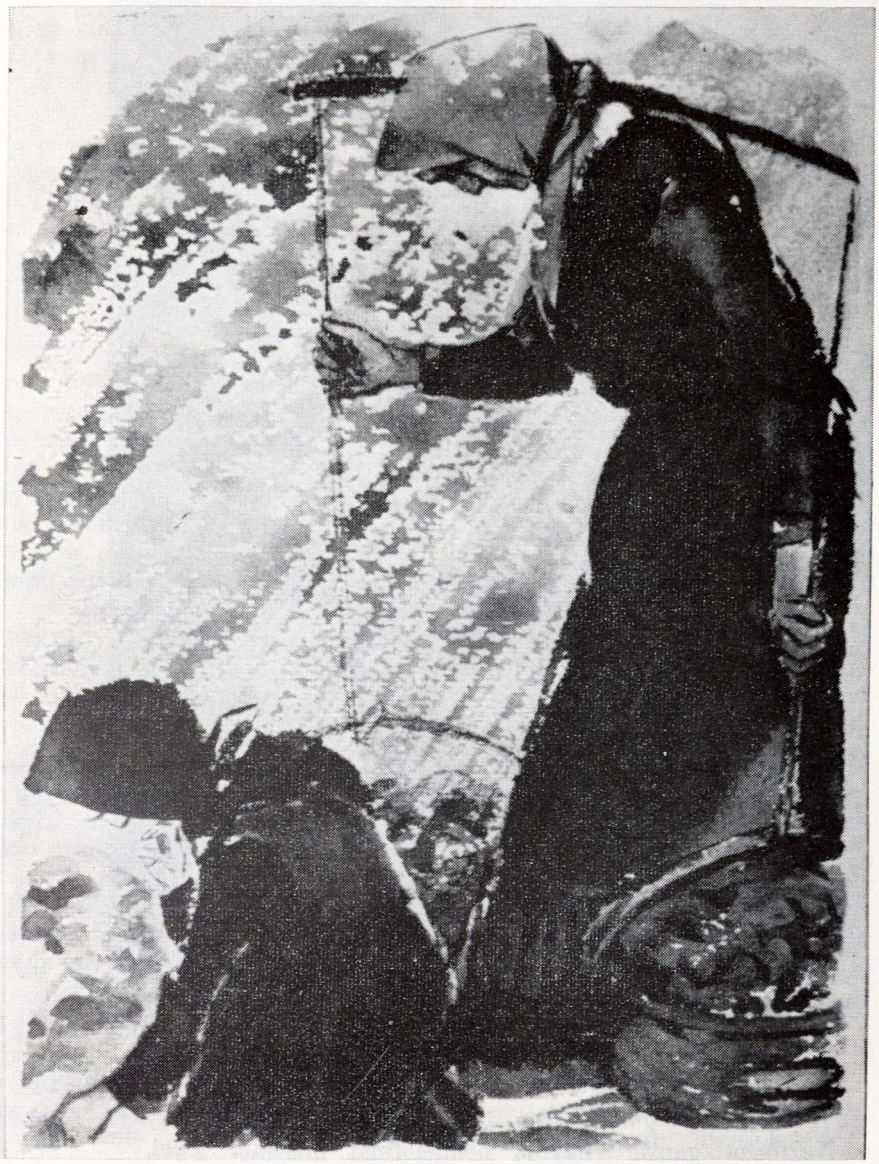

Iliustr. I. Simonaitytės "Raštai"

kųjį didelio nuodingumo alkaloidą-nikotiną. Tabako dūmai turi virš 100 cheminių junginių, iš kurių mažiausiai 8 sukelia vėžį eksperimentiniuose gyvuliuose, o 20 veikia kaip ko-karcinogenai, t.y. palengvina vėžio atsiradimą, talkininkauja karcinogenui. Taigi, faktorius nėra vienas, bet jų ištisa paini sistema. Bendrai manoma, kad degimo produktai sukelia vėžį, nikotinas veikia į širdies kraujo indų sistemą, o bendras įkvėpuojamo mišinio irituojantis veikimas sukelia chronišką bronchitą ir emfizemą.

6. Kodėl yra žmonių, kurie nors ir daug visą gyvenimą rūkydami, plaučių vėžiu nesuserga?

Kaip bakterinės ar virusinės infekcijos atveju, vienas individas suserga, o kitas ne, taip yra ir vėžio atveju. Yra tokios genetinės struktūros organizmų, kuriuose svetimų audinių ar jų elementų, šiuo atveju nenormalių vėžio celių atmetimas yra labai energingas. Dėl to, nežiūrint kiek laiko vėžį sukeliantieji stimulai veiktų ar nežiūrint kiek vėžio celių būtų atsiradę, žmogus vėžiu nesuserga. Toks piktybinių celių atmetimas ypač gali būti ryškus naujuose, taip vadinamuose metastatiniuose židiniuose. Iš to matyti, kad organizmo reakcija į vėžio sukeliančias medžiagas ir į vėžio celes gali būti ir neigiama. Iš viso niekas ir netvirtina, kad kiekvienas daug rūkantysis jau po tam tikro laiko ir turi mirti plaučių vėžiu. Yra juk dar ir kitos plaučių ligos ir labai rimti širdies sutrikimai . . .

7. Koks tikslas mesti rūkyti, jei per 20 rūkymo metų plaučiams padaryta žala jau negali būti atitaisyta?

Statistiniai damenys rodo, kad, nustojus rūkyti, mirtingumas nuo visų rūkymo sukeliamų ligų krenta. Tas ypač išryškėja, kai nuo metimo rūkyti praeina 10 ar daugiau metų. Mažai rūkiusiųjų (mažiau negu 20 cigarečių į dieną) mirtingumas praktiškai beveik nukrenta iki visai nerūkiusiųjų mirtingumo lygmens. Daug rūkiusiųjų (virš 20 cigarečių į dieną) mirtingumo kritimas yra taip pat reikšmingas ir vertas tikrai padrąsinančio dėmesio.

Visiškai nerūkiusiųjų mirtingumas nuo plaučių vėžio yra 3 iš 100.000. Mažai rūkančiųjų, jei 10 metų metę rūkyti, 8 iš 100.000. Atatinkamomis sąlygomis daug rūkančiųjų — 61 iš 100.000. Daug rūkančiųjų ir vis dar teberūkančiųjų mirtingumas yra 158 iš 100.000 (USA duomenys iš 1958 metų).

* * *

GĖLĖS (aliejus)

E. RUNDZAITIENĖ

Kodėl rūkymo įprotis stipriai plinta?

Nežiūrint gausių rūkymą neabejotinai inkriminuojančių duomenų, tenka pripažinti, rūkantieji į tai mažai dėmesio kreipia. Rūkančiųjų skaičius, ypač jaunime, nuolat auga. Jis gal tik kiek susvyruoja po kokių nors naujų tyrimo duomenų paskelbimo, bet ir vėl po kokio pusmečio auga savo keliu. Priežastys, kodėl rūkančiuosius nėra lengva įtikinti, yra gausios.

1. Abejojama statistiniais duomenimis.

Savaime aišku, nėra galimybės eksperimentuoti tiesioginiai su gyvu žmogumi, kaip su kokia pele ar jūros kiaulyte. Mokslininkams tenka stebėti rūkančius ir nerūkančius, daryti išvadas iš pastebėtų sveikatos sutrikimų, lyginti juos individuose, kurie yra tos pačios lyties, panašaus amžiaus, gyvenamų sąlygų, profesijos ir pan. Šis būdas, deja, yra vienintėlis. Stebėjimų skaičiuose pasitaiką įvairavimai išvadų reikšmės nė kiek nemažina, nes jau vien bendra duomenų kryptis yra pakankamai rimtu įrodymu.

2. Abuojumas.

Šis paprastas "neėmimas į galvą" yra viena iš svarbiausių priežasčių, dėl kurių sunku kovoti su rūkymu. Šis abuojumas rodo moralinės atsakomybės stoką savo ir savo vaikų sveikatos ir gerovės atžvilgiu. Rūkančiųjų tėvų vaikai greičiausiai taip pat rūkys, nes toks pavyzdys.

3. Per didelė reikšmė teikiama nikotino addikcijai.

Įjunkimas (addikcija) į tabaką yra paprastai naudojamas "atsiprašymu" rūkymui tęsti. Yra įdomu, kad toks "prisiekęs" rūkantysis nepaprastai lengvai meta įprotį, jei jau pats ar kas nors jo šeimoje suserga vėžiu. Jo tada nereikia per daug įtikinėti, nėra tada jokių simptomų, jokių "lipimų sienomis". Kai žmogus nėra tiesioginiame vėžio pavojuje, metus rūkyti, simptomai, kaip nervišKumas, nerimastis, pasireiškia, bet jie nėra nenugalimi žmogui įsitikinusiam cigarečių žala. Manoma, kad nikotinas nėra pats pagrindinis faktorius šiame mažesnio masto įjunkime. Nemalonūs simptomai gali būti pirmoje eilėje surišti su pasikeitimu įpročių, surištų su tam tikrais tiesiog ritualiniais veiksmais asmeniškame, socialiniame ir darbo dienos gyvenime, kaip cigaretės uždegimas, pirmasis įkvėpimas ir pan.

4. Kapituliacija reklamai

Šis veiksnys, atrodo, yra pats svarbiausias rūkymo tęsimui. Į šį "smegenų plovimą" tabako pramoninkai meta ypatingai daug pinigų. Rūkymas yra tiesiog įvelkamas aureolėn. Ir pirmasis puolimo taikinys yra jaunimas. Jis viliojamas jam nuolat įtaigojant perdėtą rūkymo malonumą, rišant sekmę gyvenime su rūkymu, vaizduojant visuomenės vadovus ir

minios herojus rūkančiais, rišant rūkymą su romantiškais nuotykiais būtinai įpinant gražiausias moteris ir t.t.

Kaip kovoti?

Sekmingai kovai su rūkymo įpročiu yra reikalingas visuomenės perauklėjimas. Kadangi problema liečia tautos sveikatingumą, dėmesys savaime krypsta į mūsų gydytojus. Jie turėtų būti naturaliais profesiniais vadovais šiose pastangose. Jų straipsniai spaudoje ir žodžiai jaunimui, ir ypač pavyzdys, daug padėtų.

Pati saugiausia rūkančiajam alternatyva, savaime aišku, yra *mesti rūkyti.* Visa kita yra tik savęs apgaudinėjimas. Čia įeina rūkomųjų cigarečių skaičiaus paroje sumažinimas. Šis būdas apsisaugoti nuo vėžį sukeliančių medžiagų labai sunkus išlaikyti. Žmogus paprastai atkrenta ir dar daugiau rūkymą padidina, nes ne jis, bet jau jį cigaretės valdo. Panašus dalykas yra ir su neįtraukimu dūmo į plaučius, lėtesniu įtraukimu, palikimu ilgesnės nuorūkos, naudojimu specialių kandiklių. Pypkės ir cigarų rūkymas gali padėti apsisaugoti nuo plaučių vėžio, jei jį dūmai nėra į plaučius įtraukiami ir nėra bijoma lūpų, liežuvio ar burnos vėžio.

Patirtis rodo, kad yra žymiai lengviau ir drauge sekmingiau įtikinti mokyklinį jaunimą nepradėti rūkyti, negu suaugusius žmones mesti rūkyti. Auklėtojui uždavinys nėra paprastas, nes įtikinti jaunuolį, kad cigaretės dūmuose yra stiprūs nuodai, yra labai sunku. Juk visi aplinkui jį rūko. Be to, jis paprastai nesirūpina tuo, kas jo plaučiams, jam esant kokių 55 metų amžiaus, gali atsitikti... Į jaunuolį yra trys patogiausi keliai:

Tiesioginis kelias. Jį sudaro nuolatinis priminimas, kad rūkymas yra žalingas sveikatai nebandant potvarkiais rūkymo drausti, nebandant rūkančiojo ženklinti moraline stigma, piktai pajuokiant ar gąsdinant. Jei tą darytume, rezultatai būtų tikrai priešingi. Jaunuoliui turi būti patiekti faktai, ir tai jam suprantama forma, liečią mirtingumą ir rūkymą, liečią plaučių vėžio praktišką nepagydomumą ir rūkymo ryšį su kitomis ligomis. Iš viso to jaunuolis pats turėtų padaryti išvadą. Čia auklėtojas turėtų drauge stengtis jaunuoliui diegti asmeniško saugumo, savimi pasitikėjimo ir atsakingumo už savo sveikatą ir elgesį jausmus, kas taip svarbu vėliau suaugusio gyvenime. Protingas apsisprendimas šiuo klausimu gali turėti jaunuoliui didelės reikšmės sprendžiant kitus gyvenimo klausimus, nes tai jau yra rimtos problemos išsprendimas.

Netiesioginis kelias. Yra nustatyta, kad rūkymas yra mažiau paplitęs tarp vadovaujančių moksleivių, tarp geriau besimokančių, tarp sportininkų ir tų, kurie dalyvauja mokyklų veikloje plačiau negu nustatytas programos minimumas reikalauja. Dėl to reikėtų stengtis moksleivius laikyti užimtais mokyklos ir namų darbais. Reikėtų skatinti platesnį dalyvavimą kūno kultūros veikloje, nuolat privedant, kad rūkymas "kenkia formai". Ypatingai skatintinas jaunuolių dalyvavimas veikloje organizacijų, kurių tikslas yra morališkai ir fiziškai sveikas valstybės pilietis.

Pavyzdžio kelias. Mokyklinio amžiaus jaunimas ypač jautrus savo "herojų" pavyzdžiams. Tėvai, mokytojai, politinio ir visuomeninio gyvenimo vadovai, įžymieji menininkai ir atletai yra šioje "herojų" kategorijoje. Jų pavyzdys yra nepaprastos svarbos.

Namų aplinkos reikšmė, aišku, pati svarbiausia. Yra faktas, kad nerūkančiųjų jaunuolių tėvai yra dažniausiai nerūkantieji. Dėl to į suaugusiųjų perauklėjimą, ir ypač tėvų, turėtų būti kreipiamas rimtas dėmesys, nes, nieko nedarant, tik didinama žala vaikams. Tėvams turi būti nuolat primenama moralinė atsakomybė savų vaikų atžvilgiu. Juk, blaiviai galvojant, joks tėvas ar motina gali norėti būti šio mirtinio įpročio mokytoju ir skleidėju savo vaikams.

Panašią atsakomybę neša ir mokytojai. Čia visai nesiūloma jiems prievarta rūkymą uždrausti, bet tik inspiruojama imtis tą atsakomybę ant savęs vengiant visko, kas galėtų skatinti šį įprotį moksleivių tarpe. Tas galima jau atsiekti didele dalimi susilaikant nuo rūkymo mokyklos aplinkoje.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, apie gydytojų atsakingumą jau ir nėra kas bekalbėti. Visuomenė vertina rūkymo problemos rimtumą pagal tai, kaip ją vertina profesija, kurios tiesioginė pareiga yra padėti žmogaus sveikatos išlaikymui. Esant tokiems rūkymą inkriminuojantiems duomenims, cigaretes rūkantis gydytojas būtų tikra pajuoka garbingai profesijai.

Socialinio ir politinio gyvenimo vadovaujančios asmenybės ir ypač menininkai ir atletai turėtų savo įpročius ypatingai kontroliuoti. Nė vienas asmuo tokioje iškilesnėje padėtyje negali išvengti moralinės atsakomybės.

Mūsų lietuviškoje veikloje jaunimo organizacijos kovoje su rūkymu galėtų suvaidinti ypatingai svarbų vaidmenį, jei tik atkreiptų į tai rimtesnį dėmesį. Mes turime skaitlingas ir veiklias skautų, ateitininkų, studentų ir sportininkų organizacijas. Vienas jų sau statomų tikslų juk yra lietuvių tautos valingumo ir sveikatingumo ugdymas. Ir tas turėtų būti ypatingai skiepijama. Tautos sveikata juk yra tikras laidas sekmingesnės ir našesnės tarnybos ir Kūrėjui, ir tėvynei, ir artimui. Paliegęs žmogus negali tarnauti. Jis pats patarnavimo ir pagalbos reikalingas. Pakanka jau tos žalos, kurią daro mums okupantas Lietuvoje skandindamas lietuvį alkoholyje, naikindamas mūsų tautos dabartinių ir būsimųjų kartų dvasinį ir fizinį atsparumą. Visa tai turėtų būti jaunimo organizacijų nuolatiniu rūpesčiu.

I Š V A D A —

Nobelio premijos laureatas dr. Linus Pauling, kalbėdamas Toronto universitete 1961 metais, pareiškė, kad kiekviena surūkyta cigaretė sutrumpina žmogaus gyvenimą 14,4 minutėmis.

Amerikos Viešosios Sveikatos Associacija jau 1959 metais skelbė, kad rūkymui šios dienos tempu plintant, vienas milijonas dabartinių mokyklinio amžiaus vaikų mirs plaučių vėžiu nesulaukę 70 metų amžiaus.

ŠLIUŽAI

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

"MOTERIES" ŽURNALO SKELBTAME KONKURSE PREMIJUOTA NOVELĖ

Susipažinkime. Štai čia mes mažame, nereikšmingame kambarėlyje aplink nutrintą stalą. Ant sienų — nieko, knygų nėra, lova sujaukta ir kvepia tabaku bei ilgu gyvenimu be didelių reikalavimų. Bet mes egzistuojame ir to negalima užginčyti. Sėdime vienas prieš kitą, prieš nugertą butelį, stiklus ir kortas, nuotaikai sukelti nereikia net pramoginės muzikos, — mes užtektinai įdomūs vienas kitam. Per gausius dūmus spindi karštligiškos akys ir šilti, įraudę veidai.

Aš — Julija. Priešingai visoms moterims apie save kalbėsiu vėliau, draugai daug spalvingesni. O, taip, pirmuoju eina Martynas. Ak, štai jis jau ir vėl didingai keliasi iš savo vietos. Teatras, ar ne?

— Julija, mes tau dėkingi už atvažiavimą! Nežinai, kaip mums reikėjo moteriškės savo tarpe, kaip staigiai pasikeitė mūsų kukli pastogė ir panorome pasirodyti tau vertingesni, negu iš tikrųjų esame. Turėjai išeiti iš savo namų ir važiuoti per šitą didelę dykumą tam, kad susigrąžintum į širdį ramybę. Aš senas tavo draugas iš ano neužmirštamo miesto ir anų jaunų dienų, ir tu būk tikra, kad mano širdyje niekas nepasikeitė. Mes stengsimės, kad tu čia būtum laiminga! Žiūriu drėgnomis akimis į žilą Martyno galvą, į jo nunešiotus marškinius, į nešvarius nagus ir pro ašarų drėgmę matau spindinčius ano miesto bokštus, jauną vadą ir būrį susižavėjusių veidų. Mes ėjome į didelį gyvenimą, mes nešėme tautai savo atviras širdis ir stiprias rankas. Staiga visas kambarys tampa pilnas žodžių, skambančių apie meną ir ateitį, apie ištikimybę sau. Lengvame svaigulyje matau tuos žodžius pro dūmų debesį ir ašarų sluogsnį, jie įvairiose formose ir padėtyse skraido kambario ore ir atrodo lyg modernus, simbolių pilnas paveikslas, pro kuriuos nesuprasdami skubiai praeiname parodose.

Martynas įtikinėja, o aš vis stebiu simbolių žaismą ir jo nudirbtas rankas. Tas pačias, kurios kadaise iškilmingiems žodžiams aidint tiesėsi į jauną kūną.

— Aš noriu pradėti gyvenimą iš naujo, Martynai, aš pilna vilties.

Manasis melas kelia džiaugsmą, jie negirdi, kad žodžiai ploni ir virpa. Jie nori prisidėti prie mano naujai pradedamo gyvenimo, jie skubiai pildo taures.

— Valio, Julija!

... Tolumoje matau prerija važiuojantį traukinį. Jau trys dienos, o liūdesys toks juodas, kaip toji prerijų naktis. Kažkas palietė petį ir atsisukusi stebiu seną, susirūpinusį veidą.

— Gal galiu padėti? Jūs tokia liūdna ir vis žiūrite į juodą naktį.

— Ačiū už rūpestingumą. — Nusukau galvą į šoną, bet iliuzija buvo sugriauta. Lengvas atsidūsėjimas vėl nutiesė tiltą tarp to senio ir manęs.

— Važiuojate ne malonumui? Tik į vieną pusę?

— Tik į vieną. Galimai toliau.

— Jau nebetoli galas, tarp dykumos ir vandenyno yra miestas. Kitoks, pilnas žmonių. Bandykit užsimiršti.

— Manęs tame mieste niekas nelaukia.

— Žinau, važinėju šita linija jau 30 metų ir moku skaityti žmonių veidus. Jūs labai liūdnai žiūrėjote į prerijį, aš truputį išsigandau. Neseniai mes iš šito traukinio išnešėme jauną moterį. Pasakojo man savo trumpą istoriją, — kelionėje daug istorijų man žmonės papasakoja. Kelias ilgas, nėra kur pabėgti, o ir lengviau pasidaro išsikalbėjus. Taigi toji mergina sėdėjo ir gėrė po truputį, tokiais šviesiais plaukais ir vaikiškomis lūpomis, — gėrė po truputį ir žiūrėjo į prerijį. Išsivežė ją vyras iš mažo miestelio, ji man pasakojo, kokios didelės buvo jų vestuvės, pusė miestelio atėjo prie bažnyčios! Paskui išvažiavo į vakarus lengvesnės duonos jieškoti. Netoli jų namų buvo didelis viešbutis ir restoranas su šviesomis ir muzika. Vyras pradėjo ten dirbti. Savininkas gi turėjo gražią dukrą ir po truputį jis įprato į jos meilę, o kai tėvas pažadėjo padaryti turto dalininku, tai vieną dieną pasiūlė žmonai pinigų ir parnešė bilietą atgal į mažą miestelį, tą patį, kur buvo jų didelės, puošnios vestuvės. Kelionė per prerijį ilga ir liūdna, vien karštis ir rudos uolos, nei paukščio, nei žaliuojančio medžio, o širdis sunkesnė už tuos negyvus kalnus. Taip ir neprivažiavo namų, išnešėme naktį, kad kiti žmonės nepastebėtų.

Kurį laiką tylėjome, paskui paliečiau senio ranką.

— Dėkoju už rūpestingą širdį. Aš jums duodu žodį, kad pasieksiu miestą prie vandenyno, nors ten manęs ir niekas nelaukia. Aš gal labai liūdna, bet aš nesu silpna.

Ar važiavote kada nakties metu ilgas valandas per dykumą be garso, be žiburio, be drėgmės, kuri yra būtina gyvybei? Ar jieškojote ko nors artimo, gal bent žvaigždžių vardų, kurias kadaise dar vaiku būdami matėte virš savo tėviškės namo? Didinga ir plati prerijų naktis, bet ji nekvėpavo, ji buvo tarytum juodas dusinantis apsiaustas, užmestas šimtmečiams ant sausos, nevaisingos žemės.

Gi staigiai pasirodo žaluma, suloja šuo ir moteriškė su žiburiu stovi prie molinio namo sekdama skriejantį traukinį. Juk šitoje begalybėje kažkas pramušė žemės gilumą ir pasiekė vandenį! Išdygo medis, išskleidė palaimintas šakas ir davė pavėsį. Atėjo vyriškis, atsivedė moterį ir pradėjo gyventi. Nuostabu, ar ne?

Atsigeriu akimis to prerijų vandens savo naujai pradedamam gyvenimui. Kaip kiekvienas Velykų ry-

MERGAITĖ SU ŽĄSIUKU

A. STEPONAVIČIUS

tas primena, kad viską galima ir vėl iš naujo pradėti, taip ir aš nusuku akis nuo nakties. Prerija baigiasi ir sužiba spalvingas naujo miesto veidas. Lieknos palmės stovi nejudėdamos vakaro vėsumoje, į mažų keturkampių namelių langus skverbiasi raudoni, veršlūs žiedai, saule įdegę vaikai siaučia tarp milžiniškų, nematytų kaktusų. Ir viskas staiga sušunka man: tu neturi namų, bet tu atvažiavai į didelę užburtą pasaką, kurią suprasti ir pamilti reikia nutraukti siūlą, rišantį tave su praeitimi, skausmu ir realybe.

Atsisuku atgal ir perkertu tą sidabrinį siūlą.

— — — — —

— Valio, Julija, valio!

Gi Vilius lėtai purto savo gražią galvą. Vilius. Bet ne, apie jį, kaip ir apie save, vėliau. Per liūdnas ir per mažai spalvingas, tenustelbia mus visus garsus Juozuko juokas. Tai jis nuolat pildo taures, tas kūdikis, tas vėjo plasdenimas rytui auštant, tas saulės spindulėlis su sausu, vis sugrįžtančiu kosuliu. Man aišku — jis rašo eiles, kitaip juk ir negalėtų būti. Tačiau dabar jis kupinas džiaugsmo, kupinas noro juoktis. Kiek mažai reikia, kada pradedama gyventi!

Štai blėsta žvaigždės ir mūsų pastogėn ateina nuovargis. Balius baigtas, draugai, — aš lėtai atsistoju. Oras sunkus nuo tabako dūmų, nuo pasakytų žodžių, nuo neišsakytos, neprisipažintos vienatvės jausmo. Glamonėjanti Martyno ranka nuslysta pečiais, bet jis neatranda atsakymo. Einu savo kambarin tyli ir pilna praeities, nešuosi su savimi kartų neišsipildymą, gražų Viliaus veidą ir linksmą Juozuko juoką. Už lango garsiai ir netikėtai ima suokti naktinė paukštė, gal susapnavusi gražų sapną. Mano kambario baldai seni ir prasti, sienos suskilusios ir be paveikslų, bet dabar jų bežodė kalba taip miela, kaip suokalbininkai jie prasiskleidžia ir priima mane kupiną nuovargio ir vienumos į savo tarpą.

Toki buvo vakarai ir mes neišvengiamai vėl susėsdavome aplink savo nutrintą stalą su buteliu, kortomis ir praeities atsiminimais. Žiūrėjau į nuvargusias Viliaus akis ir stengiausi išgauti jų paslaptį. Taip daug kalbėdavome ir taip mažai teisybės buvome apie savę pasakę! Gal taip ir būtume pasilikę nepažinę vieni kitų, nuėję kiekvienas savo vienišais slidžiais keliais, jeigu ne šis paskutinis penktadienis.

Papasakosiu apie Nadą. Šis ateidavo į mūsų pastogę jau vėlai, kada visų akys būdavo nuvargusios ir balsai per linksmi. Netiko jis čia su savo gražiais rūbais, arogantiškomis manieromis ir lengvais pinigais, nejutau jam to draugiškumo ir šilumos, kuri

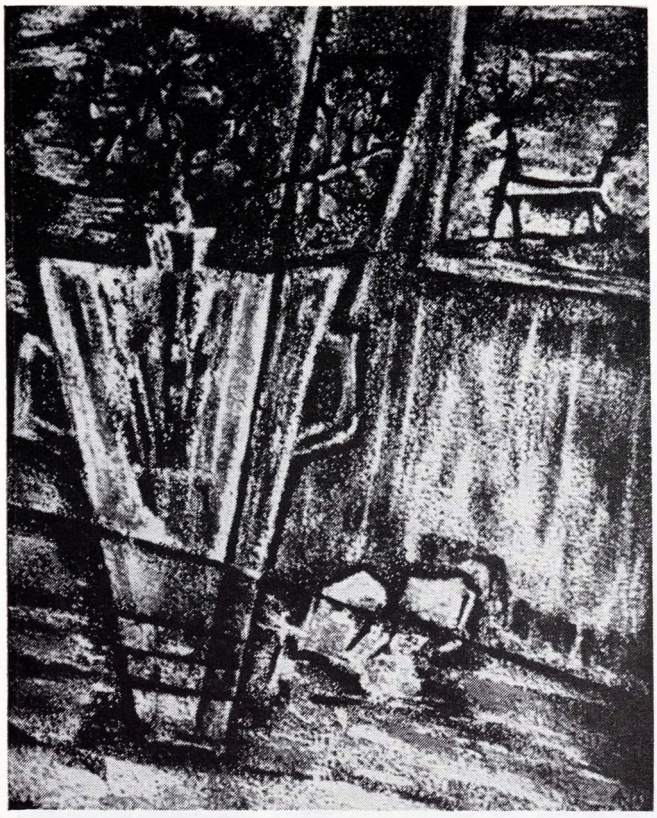

GĖLIŲ VAZONAS (akvarelė) A. TAMOŠAITIS
Nuosavybė D. Danienės

rišo mus tarytum į vieną šeimą. O tačiau jis visad būdavo drauge ir net perdaug stengėsi visiems įtikti. Galvodavau, kad norėčiau sužinoti ir jo bėgimo priežastį, — į šitą pakrantę visi nuo ko nors buvome atbėgę, — tas mano amžinas noras suprasti ir duoti išrišimą! Įžūlus, bet silpnas, gal išpaikintas kvailos, poniškos motinos, gal apkartęs dėl neištikimos žmonos, jis žūtbūtingai norėjo įrodyti savo pranašumą.

Vieną naktį sėdėjau ant laiptelių įprastoje vietoje ir susikaupusi klausiausi nakties dainavimo. Ta ramybė, tas nuo mūsų visiškai nepriklausomas alsavimo ritmas pamažu vystė mane tartum į švelnų, šiltą apsiaustą, neatsakyti klausimai tolo, nebevargino krypties nustojusios sąmonės. Tesinorėjo poilsio.

Blykstelėjo degtukas ir jo šviesoje pamačiau grįžtančio Nado šešėlį.

— Ar čia tu, Julija?

— Aš, Nadai.

Prisėdo šalia ir greit tamsėjančių kalnų fone mačiau jo negražų, buką profilį.

— Bėk iš čia, Julija. Šitie namai tave pražudys, mes neturime gero vardo.

— Jūs man geri ir jūsų vardas manęs negąsdina, be to, nelabai išmanau, kur eiti. Toli bėgau nuo savęs pačios, gal būt per toli, nes nebesurandu kelio atgal. Esu pavargusi, tačiau nieko taip nebijau, kaip vienumos.

— Aš padėsiu.

— Ačiū, Nadai, jūs visi man daug padedate savo draugiškumu.

— Bet man tu visgi nenori būti tokia švelni, kaip Martynui ar Juozukui!

— Nadai!

— Aš viską matau, tie šliužai tau artimesni, negu aš. Taip, jie tokie yra. Menki, silpni, pasigailėjimo verti šliužai. — Nadas ūmai užsidegė ir veidas išsikreipė piktumu. — Ir jie turi tave! — ištižėlis Martynas, pajacas Juozukas ir prasilošęs Vilius! Nemokšos sutvarkyti savo gyvenimą ir naudotis tuo, ką gamta jiems davė. Nei jaunystė, nei mokslas, nei grožis jums nepadės pakilti iš šitos duobės, kurion jūs sukritote!

— Nadai, ar pašėlai, kaip gali taip kalbėti, juk pats čia priklausai!

— Nekenčiu, nekenčiu, nekenčiu! — kartojo fanatiškai, pamiršęs aplinką ir mane. Pakilau ir pabėgau, tačiau jo pikti žodžiai aidėjo ausyse ir negalėjau suvaldyti beviltiškumo jausmo, susigrąžinti ramybę, kuri buvo beateinanti į sielą nutilusios gamtos naktyje.

... Penktadienį lošėme kortomis. Visi gėrė per daug, lyg skubindamiesi užmušti savo blogą kortą ir greičiau užbaigti beprasidedantį savaitgalį. Vilius buvo daugiau pabalęs, negu paprastai, Martynas priekabus, o Nadas tiesiog nepakenčiamas. Laukiau Juozuko, bet jis, atrodo, buvo gavęs algą. Vilius, toks santūrus ir sarkastiškas, atlaidus ir drauge toks tolimas, laikė geriausias kortas.

Subildėjo laiptai, plačiai prasidarė durys ir kambarį nušvietė Juozuko juokas. Rankose puokštas pinigų ir žinomas rudas popierinis maišas — užsimiršimui.

— Brolučiai, tai dar pagyvensime!

... Ar buvo ir kitoks gyvenimas kur nors už šitų pilkų sienų? Ar buvo ranka, apglėbianti švelnius pečius ir pabučiavimas, — laimingas, ramus, dėkojanti ir viltingas, — rytojaus šypsena ir viltis kelionei? Ar buvo ateitis, taip, ar buvo ateitis, ne vien šitas sunkus ir girtas aklumas?

Bet ne, ne, aš meluoju! Beveik jutai, kaip laikomės, tarytum rankomis ir norime vienas kitam padėti, kad esame tokie stiprūs drauge ir visiškai nereikalingi pasaulio už šitos pilkos sienos. Visa mūsų grupės laimė ir buvo tame, kad buvome sykiu, seni ir jauni, be kritikos, be priekaištų, be vienatvės jausmo. Kiekvienas savaitgalis mus atrasdavo čia, prie šito nudilusio stalo, — tuos pačius veidus, tas pačias nervingas rankas, tas pačias kalbas ir tą patį sekmadienio rytą be varpų ir aleliujų.

Visvien truputį papasakosiu apie Vilių. Kokie keliai jį buvo čia atvedę? Mes juk visad bandom ieškoti priežasčių smerkimui ar pateisinimui. Noriu tikėti, kad kalta buvo moteris, kuri pasirodė neverta didelių pergyvenimų. Arba gal užklydusi bomba išplėšė mylimą ir mylinčią žmoną, be kurios nebuvo prasmės toliau bekovoti.

Tačiau Vilius vien juokėsi iš mano spėliojimų.

— Pas tave visad turi būti logiškos priežastys ir neišvengiamos pasėkos. Moteris nėra pasaulio centras, bent ne man. Ir ne moteris ar jos nebuvimas mane atvedė į šitą grupę.

Kaip neregys sekiau jo išvedžiojimus ir bandžiau pajusti jo asmenybę. Ar sakiau, kad Viliaus veidas buvo lyg užgęsęs ugniakalnis, oda pilka ir bruožai per seni jo amžiui, gi rūbai madingi ir nagai sutvarkyti, tarytum nuo gražių nagų priklausytų ir visas jo vertingumas, — akys, tačiau, liko kažkaip netikros ir baugščios, lyg bijotų, kad kas pastatys prieš jį veidrodį ir paklaus, kaip iš tikrųjų jis sau patinka.

Per ryškiai konservatyvus apsirengime, politinėse nuomonėse ir elgesyje su moteria jis tarytum troško paskandinti ir užšaukti visa tai savo netvarkingu gyvenimu, panieka kitais keliais nuėjusiems, vadino juos bukais, siaurais ir melagiais, rinkdamasis draugus sau toj aplinkoj, kuri nekėlė klausimų bei neturėjo abejonių. Vengė kalbėti apie didėjančius metus, kurie slydo, lyg vandens srovė pro išskėstus pirštus ir drauge nešėsi kažką nepasiekto, kažką išsprūdusio per tą lengvo gyvenimo pamėgimą. Tačiau jei vėl ir vėl krypdavau į neišpranašaujamas jo nuotaikas ir neramų vidaus pasaulį, tose baugščiose akyse sužibėdavo ar tai siela, ar tai ašara, ar tai žmogiškumas.

— Tavo konfliktas yra per didelis savęs analizavimas. Atvažiavusiam į šį kraštą, o gal dar vaikystėje namie kažkas padarė tau didelį įspūdį, koks nors pasipuošęs pinigingas dėdė, ar gal kortuojantis klebonas. Netikros vertybės, išorinis galios turėjimas smarkiai įsirėžė į tavo besiformuojančią asmenybę. Beskubėdamas sudaryti įspūdį, kaip anie, tu pamiršai formuoti ir puošti savo vidų, religija nutolo ir tapo prietarais. Ir kuo daugiau ryškėjo tavo vidaus menkystė, tuo labiau bandei save puošti ir blizginti.

— Kodėl visa tai man sakai?

— Esi man artimas. Tebekovoji.

— Nekalbėkime apie tai.

Bet mes kalbėdavom.

Šį vakarą laimė slydo iš Viliaus rankų ir pamažu sviro į Juozuko pusę. Vienintėlė laimė, kuri mums buvo suprantama, sava, kaip sesuo. Nado žvaigždė buvo pati tamsiausia ir jo akys spindėjo piktu pavydu, kaip aną naktį, kada man kalbėjo apie šliužus ir neapykantą. Pirmiau, negu pajutau to keršto jėgą, įvyko tai, ko, atrodo, niekad nesugebėčiau išsiaiškinti... Juozukui iškrito korta ir jis pasilenkė jos pakelti, — ar bent man taip atrodė. Tuo pačiu metu pamačiau išplėstas žalias Nado akis, plėšraus žvėries akis, ir pasipylė smūgiai, sumišę su šauksmais, keiksmažodžiais ir stiklų dūžimu. Nadas spardė sugriuvusį vaikiną į galvą, į krūtinę, į veidą. Raudona, viskas buvo raudona ir juoda. Sukritau savo kambaryje, užsirakinau duris ir virpėdama spaudžiausi prie lovos krašto. Ilgai truko, kol liovėsi laukiniai garsai, girdėjau skubius žingsnius, šaukimą vandens ir nuvažiuojantį automobilį. Užmigau tą naktį išvargusi, su ašaromis akyse ir neramiai plasdančia širdžia.

Turėjo jau būti gerokas pusiaudienis, kai girkštelėjo Martyno durys ir jo susivėlusi figura pasirodė prieangyje. Viriau kavą ir netariau nė žodžio. Netikrais žingsniais nušlepenęs iki prieangio Martynas ilgai stovėjo prisimerkęs, žiūrėdamas į sodą.

— Taigi, štai, kada paukščiai jau seniai visokiais balsais garbina saulę ir aš, kaip purvinas šliužas, išlindau į šviesą.

Šie žodžiai man nemaloniai priminė Nadą ir vakarykštį įvykį.

— Martynai, kaip viskas baigėsi? Kur Juozukas?

Martynas negreitai pasuko galvą, tarsi negirdėjęs klausimo. Pagaliau atsisuko į mane ir mostu paprašė kavos.

— Juozukas? Viskas tvarkoje, nesirūpink. Viskas sutvarkyta.

— Gal galiu padėti?

— Ne, nereikia. Jis ligoninėje, ten juo pasirūpins. Nekalbėkime apie tai, gerai?

PAVASARIS V. JURKŪNAS

— Nekalbėkime? Bet juk be mūsų jis čia nieko daugiau neturi! Ką nori tuo pasakyt?

— Julija, pamiršk. Juozukas suko, sakau tau, pamiršk.

Nešinas kavos puodeliu Martynas vėl nušlepseno per kambarį ir dingo savo duryse. Manyje kilo netikėjimas ir apmaudas. Kame reikalas? Argi nesu viena iš jų, argi mes nesame visi draugai ir broliai?

Vakare nebesusirinkome prie kortų stalo, visi kažkaip vengė vienas kito ir nejučiomis išsprūdo po vieną į miestą. kiekvienam staiga atsirado reikalų ir užsiėmimų. Beveik pirmą kartą nuo atvykimo išėjau ir aš paklajoti be tikslo po šitą didžiulį, keistą miestą. Kažkoks laikinumas jautėsi jo atmosferoje, gražūs balti nameliai sumesti ant žavingų kalvų tartum tik trumpam laikui, tartum niekas nesirengė ten ilgai gyventi, auginti vaikus ir juos mokinti tai, ką tėvų tėvai išmintimi ir patyrimu buvo palikę. Lyg visi suvažiavo į čia suvaidinti ilgo vaidinimo vieno akto bet be ypatingo tikėjimo savo vaidmeniu ar net viso spektaklio realumu. Kaip nei sniegas, nei šalčiai nesikėsino į šitų gležnų pastatų tvirtumą, taip ir didieji gyvenimo klausimai, atrodo, nesiskverbė į jų gyventojų galvas.

Kodėl kankinausi, vaikščiodama be tikslo žydinčiomis kalvomis ir nerasdama atsakymo? Ar todėl, kad ilgai buvojau kitame pasaulio krašte ir ten tapo pabudinti klausimai ir abejonės? O gal jutau savo priebėgos nerealumą ir nepastovumą?

Savaitgalis praėjo, neatnešęs jokių permainų ir visi pasinėrėme į kasdienybę. Nemačiau nei Juozuko, nei Nado, nei nesulaukiau atsakymo į savo klau-

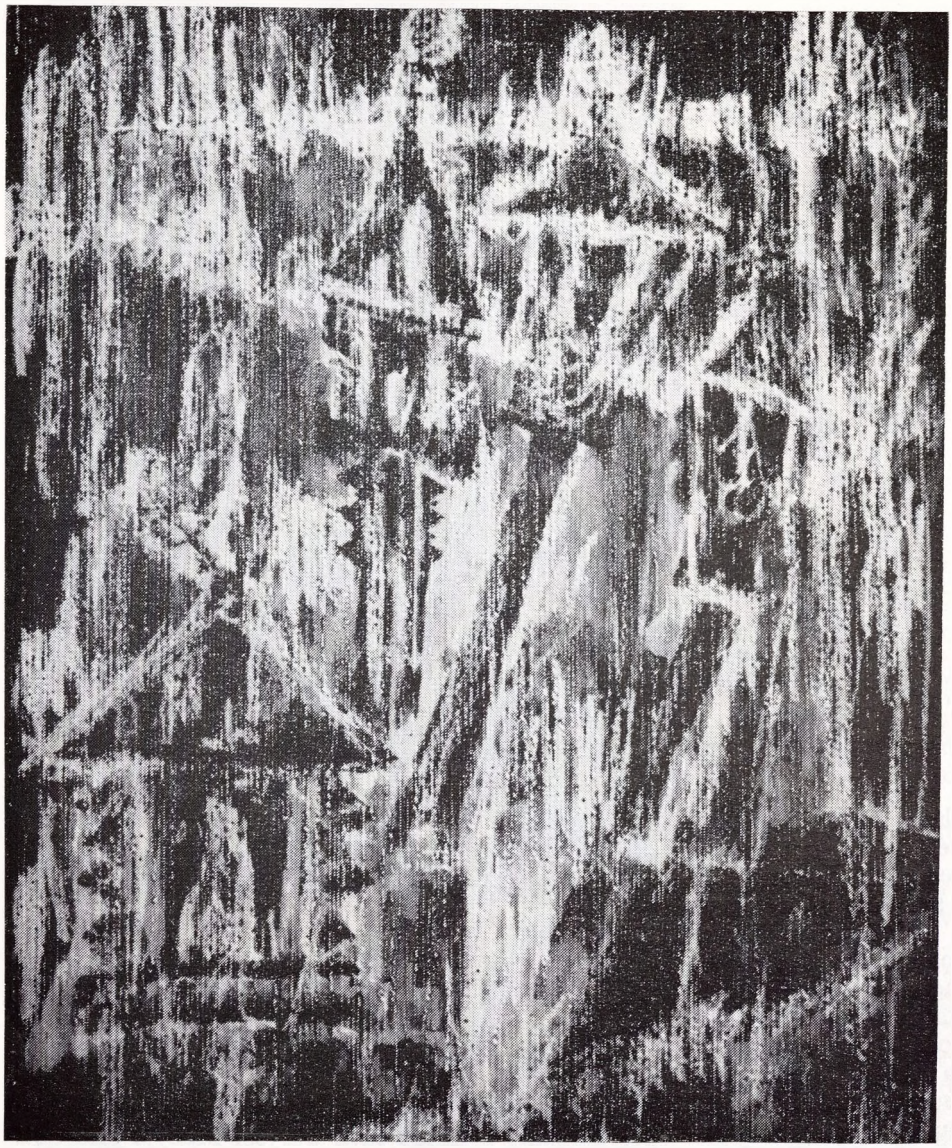

SENOS KAPINĖS (akvarelė)

A. TAMOŠAITIS

Nuosavybė J. Danio

simus, kol vieną dieną pamačiau plačiai atvertas Juozuko kambario duris. Jo daiktų ten nebuvo.

— Martynai, kas atsitiko?

— Juozukas išsikėlė kitur, jį vakar paleido iš ligoninės.

— Kodėl jis neužėjo pas mane?

— Jis nelabai gražiai atrodo, teko išimti beveik visus dantis. Nesirūpink, kai bus vėl gražesnis, prisistatys. Pagaliau, gal jam nesant nebūsi tokia atšiauri man, savo senai meilei?

Nusukau veidą į šalį. Kažkas buvo atsitikę su manimi, šie daug kartų girdėti Martyno žodžiai dabar sukėlė vien nemalonų jausmą.

Sekantį savaitgalį girdėjau vyrus susėdant prie įprastinio stalo, bet tebegulėjau lovoje įtempta ir kupina kažkokio rūpesčio. Tai kas kad taip įvyko, — anot Martyno, tokie dalykai juk pasitaiko vyrų tarpe. Vyrų, kuriuos mylime už stiprumą, į kuriuos norime atsiremti.

Lėtas, santūrus beldimas į duris. Vilius?

— Julija, ar vis dar nepasitaisė tavo ūpas?

Tyla.

— Nebūk mažytė, toks jau yra mūsų gyvenimo būdas ir tu jo nepakeisi. Nadas sako, kad Juozukas sukčiauja. Žinai, ką tai reiškia, jam užvirė kraujas. Pamiršk ir ateik, mums liūdna be tavęs.

Apatiškai pasikėliau ir nusekiau Vilių į kortuojančių kambarį, kur man skubiai į rankas tapo įsprausta taurė. Karšta srovė nuėjo kūnu ir jaučiau įtampą atsileidžiant. Nadas šyptelėjo draugiškai ir vėl pripildė visų stiklus. Kiek mažai tereikėjo! Sėdau į nuolatinę vietą ir dėmesys pamažu krypo į kortas ir pinigus.

Šį kartą balius įsisiūbavo truputį net garsiau, kaip paprastai. Tik kas ten neramus diegė giliai krūtinėje, kas vertė slėpti akis ir pasiduoti vis didėjančiai apatijai?

Julija, Julija, Julija. Aš buvau puikus jų draugas, toji Julija. Aš buvau jiems reikalinga, nuo mano garsėjančio juoko didėjo ir jų linksmumas, aš buvau jų sesuo, jų motina, jų mylimoji. Ir skendau drauge su jais, nes jau nebuvo už ko laikytis.

... Nebežinau kiek laiko buvo prabėgę. Kitur keitėsi gamtos veidas, stūgavo pikti vėjai, gi ties mano langu tebesipuošė savo amžinai raudonais žiedais didžiulis krūmas. Tuo pačiu oriu išdidumu stiebėsi tolumoje nejudrios palmės, mieguistos akys abejingai žvelgė į vėsią naktį, miglotą rytą ar kaitrų vidudienį.

Tačiau kažkas vyko, kažkoks suokalbis buvo tarp vyrų, nes Martynas vis įkyriau, vis nuolankiau stengėsi pataikauti Nadui, jo veide atsirado ta saldi išraiška, kurią aš taip gerai pažinojau. Jutau nuostabą ir pyktį, kad vėl esu išjungta iš bendrų paslapčių, lyg nebūčiau lygus šeimos narys, lyg man kažko nebuvo galima žinoti. Viliui jau kuris metas trūko pinigų dėl padidėjusio gėrimo ir sumažėjusio darbingumo, tačiau pastebėjau Nadą kelis kartus įspraudžiant jam į kišenę didoką banknotą ir numojant ranka į Viliaus menką pasipriešinimą. Nadas visad buvo turtingiausias, bet nebuvo jau taip lengva ką iš jo išpešti. Šitoks pinigų mėtymas kėlė mano susidomėjimą. Man trūko draugo, nes Vilius šitais tarpais neturėdavo nuotaikos, sublogdavo ir retai teužeidavo į mano kambarį. Žinojau, kad buvo vienišas ir irzlus, tačiau nemokėjau prie jo prieiti, o mano rūpestis augo skausmingas ir nemeluotas.

Nutraukiau kortavimą ir išėjusi į prieangį atsisėdau tamsoje ant laiptelių. Mėgdavau naktį čia sėdėti ir klausytis to naktinio gamtos orkestro. Jaučiaus tokia nesvarbi ir visos problemos atrodė tolimos ir nebeaktualios.

Laukimas buvo ilgas, bet pagaliau ištysęs Viliaus šešėlis pasirodė prie laiptų. Žybtelėjo degtukas užsidegti nepabaigiamai cigaretei ir jo šviesoje pamatė mano baltą veidą.

— Nemiegi?

— Ne, Viliau. Rūpinuosi. Gal tai tik nervai, bet man trūksta tavo draugiškumo, tavo kalbų, pilnų kovos prieš save patį.

— Aš seniai nebekovoju. Iš tiesų, kodėl tau turi viskas rūpėti? — nutraukė mane gana šiurkščiai ir apsisuko eiti atgal. Ir kaip tik šitas nemandagus skubėjimas, ši jam taip nenaturali maniera privertė mane pašokti ir pastoti jam kelią.

— Viliau, kas vyksta? Juk aš su jumis, kodėl man nieko nesakote?

— Šitie dalykai tavęs visiškai neliečia.

— Kame reikalas?

— Negaliu tau pasakoti.

— Viliau, pažvelk man į akis. Argi visą šitą laiką nebuvome geri draugai? Argi negalėjome suprasti ir įsiskverbti į slapčiausias vienas kito problemas, jas nagrinėti, ieškoti išeities nesmerkiant ir nekritikuojant? Argi nežinome vienas kito silpnumų, vilčių, desperacijų?

— Aš seniai neturiu jokių norų ir nemaitinu jokių vilčių. Kas iš to, kad esame drauge? Tu visad nori viską išanalizuoti.

— O kodėl tu visad analizuoji tik save patį ir narciziškai rūpiniesi vien savo interesais? Galvoji, kad bus tau geriau, bet ar yra geriau, Viliau, ar yra?

Jau visiškai įtužęs Vilius atsisuko į mane, bet greitai liūdesys ir apatija vėl perbėgo jo veidu.

— Kodėl taip užsispyrei, Julija? — Prisėdo šalia ir lėtai užsidegė cigaretę. — Gerai, bet telieka tas viskas tarp mudviejų. Rytoj Juozuko ir Nado teismas. Juozukui kažkas patarė traukti Nadą teisman už sumušimą ir ligoninės išlaidas, — žinai, dantys ir visa kita. Ką gi jis galvoja gauti ir ką jis gali įrodyti?

— Viliau, bet tas vaikas juk buvo primuštas, jį galėjo net užmušti, tai kodėl Nadas, turėdamas pinigų, nenori gražiuoju ir be teismo atsiskaityti? Jei žmogaus lošimas nepatinka, gali su juo nelošti, bet tai neduoda teisės jį mušti!

— Pažįsti Nadą, teismas jam yra ambicijos klausimas. Jis buvo girtas ir tokie dalykai atsitinka, nereikia taip imti į širdį.

— Čia ne širdies reikalas, čia yra padaryta fizinė ir piniginė skriauda. Nadas seniai turėjo tuo pasirūpinti, bet dabar teismas tai sutvarkys.

— Julija, nelaužyk savo galvelės dėl kitų žmonių skriaudų. Juozukas nieko negalės įrodyti, nes Martynas ir aš turėsime liūdyti, kad ne Nadas, o Juozukas pirmas šoko muštis.

— Melas! — šaukiau įtužusi. — Martynas nenori prarasti pinigingo draugo išgėrimui! O tu?

— O ką dar daugiau mes galime prarasti? — irgi beveik balsiai atsisuko Vilius. — Ką galiu prarasti aš, kuris esu Nadui skolingas šešis šimtus dolerių? Ir kodėl mums turi būti svarbiau koks nors Juozukas ir jo skriaudos?

— Tu gali prarasti tik pats save.

Nubėgau laiptais žemyn ir dingau nakties šešėliuose. Verksmas draskė krūtinę. Ne dėl Juozuko, ne dėl visų šitų savanaudžių draugų, bet dėl to, kad vis einu ratu, barstau žodžius ir niekaip negaliu išbristi iš to prakeikto dumblo. Kad kalbu, kalbu ir vėl atsiduriu visad tame pačiame užburtame taške, nusilenkusi toms pačioms silpnybėms. Tiek kartų sugrįžau ne vieną į mane dėtą viltį, taip toli bėgau nuo praeities, o pasirodžiau apėjusi ratu ir sugrįžusi į tą pačią vietą.

Atėjęs rytas neišsprendė jokių problemų. Martynas garsiai kepė lašinius ir vengė su manim kalbėtis, tačiau jo veidas turėjo tokią saldžią išraišką, lyg kas jam būtų užrašęs geroką palikimą. Bet ne tą jo išraišką dabar mačiau, kai žiūrėjau į žilą galvą ir surangytus rūbus. Praeities vaizdai ir žodžiai vėl buvo taip arti, kad, atrodė, galėjai juos paliesti. Ir tas nueitas kelias, — nuo tada iki dabar, — jo ir mano pačios. Kodėl matau tą dekadenciją, tą menkystę ant jo veido, o vengiu žvelgti į savąjį? Viešpatie, kaip šitie namai, šita saugi ir nekritiška atmosfera mane surakino? Kaip patogu buvo įkvėpti šią šiltą ir guodžiančią aplinką, kuri nereikalavo jokių žygdarbių ir veikė, kaip savotiškas opiumas.

Nežinojau nei teismo rūmų, nei valandos, kurią turėjo vykti tas suokalbininkų žaidimas, todėl atydžiai sekiau Martyno duris. Slėpdamosi už praeivių selinau paskui jį autobusan ir pagaliau sėdėjau nepažįstamoje minioje kramtydama lūpas ir tik apgraibomis suvokdama mintį, kuri buvo mane čia atvedusi. Seniai nemačiusi Juozuko žvelgiau su nuostaba į jo sukritusį veidą, tą patį vienintelį rūbą, lyg pirmą sykį jį matydama. Kažkaip nutolęs atrodė man ir jis ir jo reikalas, dėl kurio visi čia susirinkome. Didelis ir realus atrodė man tik savo pačios nevykęs gyvenimas. Matė ir jie mane, Juozukas nustebęs, Martynas piktas, o Vilius ilgai ir liūdnai žiūrėdamas. Vilius, mačiau, buvo naktį daug geręs, — viena tų naktų, kada sunku pasigerti.

Kaltinimų skaityme bei įvairiose kitose teisiškose detalėse nedaug tenusimaniau. Pamažu mane ėmė krėsti drebulys, tarytum čia vyko ir mano teismas. Lyg įkyri melodija vis skverbėsi mintis, kad tuoj mane sodins į kaltinamųjų suolą, o kojos tapo švininės ir negalėjau pabėgti. Atsistojo Martynas ir atsuko tarsi scenoje į publiką savo išblėsusį vei-

dą. Man buvo gėda jo laužytos kalbos, dulkinų batų ir emigrantiško grafo manierų. Teismo raštininkas skubiai rašė,—taip, tas jaunas vyras dažnai draugе kortavęs, visad buvo nepatikimas ir mėgo apgaudinėti. Ne, ponas Nadas jo neužpuolė, jis tik gynėsi, jie visi buvo gerokai gėrę, ir besigindamas gal truputį perstipriai sutvojo.

Juozukas nustebęs stojosi, bandė kalbėti, jo veidas rodė sumišimą ir baimę.

— Netiesa, netiesa!

Triukšmui aprimus buvo iššauktas Viliaus vardas. Staiga man pasidarė silpna ir graudu. Viešpatie, kur nors juk yra riba, prie kurios aš pajėgsiu sustoti, kur nors juk turi būti riba ir silpnumui, ne vien žygdarbiams ir drąsai. Privalo pasibaigti šitas slydimas žemyn, tartum nuo stataus kalno, apatiškas ir be kovos, netiesiant rankos pagalbai ir neieškant stipresnių pečių atsiremti. Dabar tereikėjo pakilti iš vietos, sukaupti drąsą, atsukti veidą ir pasakyti tiesą, o paskui išeiti tolyn į baugią vienumą, — bet išsinešti taiką. Viešpatie, mano ilgesys Tavęs tepriartina man Tavo veidą ir tesušvelnina Tavo žodžius, Tu vienas težinai mano baimę ir būdą man padėti! Troškau būti toli nuo šitos salės, troškau atgal tos valandos, kada viltingai šypsodamosi žvelgiau pro traukinio langą į šitą žavingą, žydintį miestą.

Aš atsistojau.

Per ilgai besitęsianti tyla blaškė mano mintis ir širdis sustojo plakus, tačiau vis dar nedrįsau pakelti akių, kad nematyčiau beviltiškai artimo Viliaus veido. Jis prakalbėjo. Su kiekvienu žodžiu didėjo smūgiai smilkiniuose, bet protas jau pradėjo atsipeikėti ir visa suklususi pakėliau galvą.

— Ne, tiesa yra visai kitokia, — ramiai ir reziginuojančiai skambėjo Viliaus balsas. — Tiesa yra tai, kad tas jaunas vyrukas buvo be jokio perspėjimo užpultas, primuštas ir apspardytas labai girto ir labai pikto vyro, vardu Nadas. Ir jis, Juozas, niekad neturėjo progos, nei laiko pakelti apsigynimui rankos.

... Tą vakarą mudu su Vilium tylėdami užvažiavom į augštą kalvą ir nakties ramybėje ilgai žiūrėjome į papėdėje žiburiuose skęstantį miestą. Koks vaizdas ir koks gražumas! Lengvas vėjelis kartais atnešdavo mašinų ūžesį ar tolimos muzikos balsą. Viena dangaus pusė skendėjo jau visiškoje tamsoje, kitoje dar gęso raudonai purpurinis skliautas. Ar žinote, kaip greitai krinta naktis prerijų lygumose? Čia, rodos, dar buvo šviesu, o štai jau išsiplėtė visas nuostabus žvaigždynas virš galvų, toks tyras ir toks begalinis!

Paliečiau Viliaus ranką ir dar kartą atradau tą šviesėlę jo ramiose akyse.

Mes nebebuvome šliužai.

IŠVAIZDA IR CHARAKTERIS

DR. V. PAPROCKAS

Bevartydamas 1964 metų Enciklopedia Britanica, nustebau, kad šis anglo-saksų kraštuose paplitęs Talmudas fiziognomiką laiko "pseudomokslu, jieškančiu asmenybės pėdsakų, tariamai išreikštų veido bruožuose, kūno formoje bei struktūroje". Kai tuo tarpu Lietuvių Enciklopedijoje šis mokslas traktuojamas rimčiau: "fiziognomika — mokslas apie žmogaus kūno bei atskirų jo dalių formas, pagal kurias sprendžiama apie žmogaus dvasines savybes, sielą ir būdą".

Visiems gerai žinomas paplitęs posakis, jog žmogų sutinkame pagal drabužį, o palydime pagal protą. Į išvaizdą įeina ne vien drabužis, bet ir jo veido bruožai, eisena, laikysena, manieros, žvilgsnis, šypsnys ir kt.

Žmogaus dvasinių savybių pažinimas iš išvaizdos kai kam gali atrodyti mysterium magnum. Tačiau pakanka truputį save panagrinėti, kad pripažintume, jog iš tiesų gyvenime nuolat atsiduriame tokioje situacijoje, kada nepažįstamą asmenį pradžioje vertiname pagal jo išvaizdą.

Daugumas garsiųjų žmonių pripažįsta, jog žmogaus kūno paviršiuje atsispindi asmenybė, kaip lygiai atsispindi jo negalavimai. Fiziognominė psychognostika yra tolygi ligų diagnostikai, kuri sprendžia apie organinį arba funkcionalinį žmogaus kūno sutrikimą. Abi šios mokslo šakos remiasi ne tiktai tam tikrais dėsniais, daviniais, bet ir patyrimu, stebėjimu, net gi intuicija. Abiem atvejais pagrindan yra padėti tie principai, o kartais net gi tie patys simptomai. Todėl fiziognomikos mokslą, kaip tokį, sunku nuneigti; dar ir šiandieną ne visi sutaria, kas yra gydymas — mokslas ar menas.

Viduramžių metafizikai dvasinio pažinimo mokslą suskaldė į: kaktos reikšmės mokslą, galvos plaukų mokslą, akių skaitymo mokslą, rankų ir padų skaitymo mokslą ir t.p. Pradėta ne tik delno linijas, bet ir kaktos raukšles vadinti planetų vardais ir bandyta rasti fantastinį ryšį su astrologija.

Nuo suduotų viduramžiais smūgių fiziognomika dar ir šiandien nepajėgia atsigauti ir užimti jai deramą vietą, nežiūrint į tai, kad pačioje žmogaus prigimtyje glūdi palinkimas spręsti iš išvaizdos apie žmogų ir vyrauja įsitikinimas, jog tarp kūno ir charakterio egzistuoja tamprūs, nepaliaujami, apčiuopiami, neabejotini ryšiai.

Tik prisiminkime, ar ne kiekvienas iš mūsų bandome atpažinti pirmą kartą sutiktą žmogų iš jo išvaizdos. Vieni verčiami savo profesinio darbo, kiti jieškodami draugystės, dar kiti savo smalsumui patenkinti, iš įpratimo ir t.t. Psichologinis sugebėjimas atpažinti žmogų iš jo išvaizdos dažnam nulemia profesinį pasisekimą įvairiose srityse. Krautuvininkas, suprantantis įeinančius klientus iš pirmo žvilgsnio, vienam iš jų siūlys vienokią, kitam kitokią prekę, kai tuo tarpu jo kaimynas, siūlantis visiems tą pačią prekę, gali greit sužlugdyti savo įmonę. Tas tinka mokytojams, tarnautojams politikams, gydytojams ir ypač policijos agentams, nusikaltėlių jieškant.

Trumpai tariant, išvaizda yra žmogaus vizitinė kortelė. Medicinos moksle randame eilę lotyniškų išsireiškimų, nusakančių ligonio išraišką, sergančio viena ar kita liga. Net įgudusi eilinio žmogaus akis

dažnai atpažįsta iš veido bruožų alkoholiką, isterikę, idiotą, neurastenikę.

Žmogui sergant, keičiantis jo išvaizdai, keičiasi ir charakteris. Dažnai giminės skundžiasi: mes jo neatpažįstam. To paties mūsų Čiurlionies vizijos neabejotinai yra pasėka jo kūniškos ir kartu dvasinės metamorfozės, iššauktos nepagydomos ligos. O kai kas teigia, kad Šopenhauerio filozofija išplaukė iš jo skilvio, nes nuo pat jaunystės sirgo skilvio liga.

Juvenalis, gyvenęs netrukus po Kristaus gimimo, savo satyroje išreiškė mintį, kuri ir iki šių dienų kartojama: Mens sana in corpore sano. Vadinasi, sveika siela yra sveiko kūno projekcija. Vienam ar antram sutrikus, tuo pačiu nukenčia kita pusė: susirgęs kūnas atsiliepia į sielą, susirgusi siela atsiliepia į kūną. Į kūno paviršių atsiliepia ne tiktai liga, bet ir žmogaus dvasinė būklė. Žmogus gali bandyti savo nuotaiką nuslėpti, tačiau jo veido bruožai nenuslėps pačios asmenybės.

"Tavo veidas, mano Thane, tartum knyga, kurioje žmonės gali išskaityti ir keistus dalykus," — sako Šekspyro Lady Macbeth. Arba: "Sek veidą žmogaus, su kuriuo tu šneki, jeigu nori pažinti jo tikrus sentimentus, nes jis gali valdyti savo žodžius kur kas lengviau, negu savo veido išraišką," — pataria Chesterfield.

Dvasišką ir kūnišką ryšį žmoguje ypatingai mato ir stengiasi atvaizduoti tapytojai bei skulptoriai. Jie nesitenkina perteikimu sustingusių kūno formų. Jie veržiasi į sielos gelmes ir fiksuoja drobėje subtilius žmogaus sielos niuansus.

Kai Pieta pirmą kartą buvo parodyta Šv. Petro bazilikoje, kritika prikišo Michaelangelui, esą neįtikėtina, kad suaugusio sūnaus motina, savo sielvarto gilumoje, gali atrodyti tokia jauna ir graži. Tačiau skulptorius juos nuramino šiais žodžiais: "Fizinė tobulybė yra tyros, didingos sielos veidrodis ir emblema".

Pradedant Pitagoru, Sokratu, Platonu, Aristoteliu ir baigiant Goethe, Shopenhaueriu, Rousseau, John Lock ir kitais pasaulinio mąsto mintytojais, metasi į akis jų tikėjimas į asmens išorinio ir išvidinio Aš koreliaciją. Pasak Rousseau: "Išvaizda susiformuoja nejučiomis, ir veidas įgyja bruožus nuo dažnų tapatingų sielos jausmų ekspresijų. Tie įprastiniai jausmai atsispindi veide ir palieka pastovius pėdsakus". Kasdieniškai tariant: falšyvas žmogus turi falšyvą veidą.

Aristotelis, bandydamas temperamentų mokslui suteikti konkretų apipavidalinimą, žmogaus charakterį lygino su vieno ar kito gyvulio prigimtimi. Kadangi karališkas, drąsus liūtas turi tankų, kietą kailį, plačią nosį, didelę burną, tai ir žmogus, turįs tankius, šiurkščius plaukus, plačią nosį, didelę burną taip pat pasižymi drąsa ir kitomis karališkomis ypatybėmis. Turįs avino galvos konfiguraciją — nekenksmingas ir geros prigimties. Šis Aristotelio iškeltas pradas išryškintas kiekvienoje tautoje ir, jeigu panagrinėsime mūsų tautosaką, tai joje rasime apstu tokių palyginimų: bailus, kaip kiškis, išdidus, kaip povas, gudrus, kaip lapė, suktas, kaip vijurkas, kvailas, kaip asilas ir t.t.

Verta pažymėti, kad gražus veidas nebūtinai yra išraiška gražios asmenybės, juo labiau, kad grožio sąvoka įvairiais laikotarpiais ir įvairiose tautose yra skirtinga ir nepastovi. Dresdeno gydytojas Gustav Carus tvirtina, kad išoriniai negraži kūno forma dėka stipraus, vertingo ir garbingo vidinio Aš, keičiasi į šiltą išraišką, lygiai kaip gražus kevalas gali savyje slėpti blogą, vulgarų charakterį ir veikti atstumančiai. Žmogaus demoniškas pradas atsispindi veide šiurkščiais, žiauriais bruožais, todėl ir Šillerio Maria Stiuart, vos metusi į Elizabetą pirmą žvilgsnį, sušuko: "O Viešpatie, tuose bruožuose negyvena širdis".

Plačiai paplitęs ir visiems gerai žinomas yra nuoširdus ir klastingas šypsnys. Pasak Hamletą: "Tūlas gali be atvangos šypsotis ir būti piktadarys".

Kalbant apie žmogaus išvaizdą ir charakterį, štai, ir pas mus dabar randame tokį apibūdinimą neseniai išleistoj A. Smetonos monografijoje, 540 psl., kur tarp kitko rašoma: "Kaip ir daugelis mažo ūgio žmonių (Vaižgantas, prof. A. Voldemaras, St. Šilingas, prof. Krėvė Mickevičius ir t.t.), St. Raštikis buvo dinamiškas, ūmus, ambicingas, kupinas įvairiausių sumanymų, be atodairos siekiąs tikslo, nepaisydamas galimų pasėkų".

Sakoma, jog kūnas yra sielos rūbas, parodąs kiekvieną žmogaus dvasinį vidinį konfliktą ar pergyvenimą, pav.: šauksmas pasibiaurėjus, pulso sulėtėjimas išgąsčio metu, paraudimas susigėdinus, verksmas nuliūdime, juokas linksmume, tiesi laikysena išdidume palieka kūno paviršiuje neišdildomus pėdsakus.

Japonijoje yra senas paprotys: išleisdama nuotaką iš namų, motina jai dovanoja veidrodėlį sakydama: "paimk šį veidroduką ir kartkartėmis pažvelk į savo veidą, nes kiekvienas padarytas tavo širdyje randas bus atžymėtas tavo veido bruožuose".

MOTERIS PILA PIENĄ VERMEER

Veda D. Petrutytė
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

FIZINIO AUGIMO IR DVASINĖS PLĖTROS LAIKOTARPIAI

D. PETRUTYTĖ

Pagrindinis principas

Norint trumpai aptarti Montessori sistemą, nėra taip lengva, kaip dažnai kaip kam atrodo. Sunkumas kyla iš to, kad beveik neįmanu yra išskirti, kuris jos sistemos principas yra svarbesnis. Jie visi yra nepaprastai tampriai vienos su kitu susipynę, ir pradėjus juos nagrinėti atrodo, lyg jie būtų vienas iš kito išaugę. Žymus anglų pedagogas E. M. Standing šitaip yra pasakes: "Organizme visi organai yra svarbūs, nes kiekvienas atlieka būtiną darbą, tarnaudamas visumai. Lygiai taip pat yra su Montessori sistema, nes ji yra gyva sistema". Gyva ji yra dėl to, kadangi ji nėra sukurta, bet išaugusi iš paties žmogaus ir atitinkanti jo fizinius ir dvasinius pareikalavimus.

Niekas šiandien negali užginčyti, kad Montessori įnašas į mokslo lobyną yra didelis ir nepamainomas. Ji yra vienintelė sujungusi savo asmenyje gydytojos, chirurgės, psichiatrės, psichologės ir pedagogės profesijas ir teoretiškai ir praktiškai. Jai nesvetimi filosofijos, gamtos ir matematikos mokslai. Todėl Montessori sistemoje ir jaučiamas daugybės principų vieningumas, kas yra būdinga kiekvienam organizmui, nežiūrint daugybės paskirų organų. Pvz., kokia nauda iš paruoštos aplinkos, jei joje nebus tinkamai pasiruošusio žmogaus, kuris sugebėtų mokamai tarpininkauti tarp vaiko ir aplinkos? Ką padės nesikišimas į vaiko gyvenimą, jei mes neesame išmokę atskirti tikrosios laisvės nuo palaidumo? Arba, kaip galima kalbėti apie davimą vaikui laisvės, jei nėra paruoštos aplinkos ir net supratimo, kaip ją paruošti?

Bet vis dėlto vieną principą galima laikyti svarbesniu už kitus, nes ištikrųjų, į jį susieina visi kiti principai. Tai yra: **jog vaikas iš esmės skiriasi nuo suaugusiojo.** Visa šito principo svarba glūdi sugebėjime įžvelgti šito skirtumo esmę. Kad vaikas skiriasi nuo suaugusio, tai visada buvo žinoma. Tų skirtumų buvo priskaičiuojama ištisos eibės. Pvz., vaikas — mažas, suaugęs — didelis; vaikas — silpnas, suaugęs — stiprus; vaikas — kvailiukas, nieko nežinantis ir nesugebantis, suaugęs — gudrus, protingas ir turtingas patyrimais; vaikas gyvena konkrečių daiktų pasaulyje, o suaugęs — idėjų pasaulyje; vaikas — judrus, veiklus "'gyvasis sidabras", suaugęs — ramus, sėslus, ir t.t.

Nė vienas iš augščiau paminėtų dalykų neišreiškia esminio skirtumo. Tačiau juos paėmus, kaip esminius, ir įvyko eibės nesusipratimų bei problemų. Dėl to pridygo, kaip grybų po lietaus, įvairių pedagogikų ir sistemų, kurios vis pasirodė esančios netinkamos. Montessori įžiūri esminį skirtumą tarp vaiko ir suaugusiojo sekančiame reiškinyje:**vaikas yra nuolatinio augimo ir keitimosi būklėje, tuo tarpu kai suaugęs yra pasiekęs savo padermės normą.**

Metamorfozės — pasikeitimai

Visiems labai gerai yra žinoma, kokie dideli pasikeitimai įvyksta varlės arba peteliškės vystymesi. Pvz. iš peteliškės kiaušinėlio išsiperi kirmėlaitė, kuri labai greit auga ir yra nepaprastai ėdri. Kol auga, daugelis požymių pasilieka tie patys, nepasikeitę: spalva, forma, judėjimo ir maitinimosi būdas. Tai nuolatinis, bet uniforminis augimas.

Po to, kai ateina nustatytas laikas, visai netikėtai ir be jokios išorinės priežasties, prasideda didelis pasikeitimas. Kirmėlaitė nustoja maitintis ir pradeda daryti specialų kiautą. Jį padariusi, užmiega giliu miegu, kurio metu pereina visą eilę naujų pasikeitimų, nors išoriniai nieko nėra matyti. Augimas vyksta ir toliau, bet visai skirtingu būdu, negu pirmoje stadijoje. Senieji organai pranyksta, o jų vietą užima naujieji. Pagaliau ateina paskutinis pereinamasis laikotarpis — trumpas, kritiškas, pavojingas — kai iš kiauto išskrenda graži peteliškė. Dabar jau ji yra pasiekusi savo padermės normą — suaugusio normą.

Montessori pataria tėvams ir auklėtojams gerai sau įsidėmėti tą faktą, jog vaikas taip pat pereina skirtingas augimo stadijas, daugiau ar mažiau uniformines, kurios eina pakaitomis su metamorfozių laikotarpiais. Šitie pastarieji tikra prasme yra "persikeitimai", nes, iš tikrųjų, po to žmogus nebėra tas pats nei išoriniai nei vidiniai. Jie liečia fizinį, protinį, ir socialinį plėtros aspektus.

Kūno metamorfozės

Kad žmogus, augdamas keičiasi, visi tai žinome, bet niekas į tai nekreipia dėmesio, arba žiūrime į tai, kaip į patį paprasčiausią reiškinį, ties kuriuo net neverta stabtelt. Tuo tarpu tai turi didelę reikšmę ne tik fiziniu požiūriu, bet ir dvasiniu. Naujagimis skiriasi nuo suaugusio ne tik savo dvasiniu gyvenimu, bet ir savo kūnelio proporcijomis.

Vienuose kursuose, Barcelonoje, Montessori turėjo pasigaminusi naujagimio modelį, suaugusio žmogaus didumo. Pastačius jį greta su suaugusiojo modeliu, jis pasirodė nepaprastai iškraipytų kūno proporcijų baidyklė. Jo galva didžiulė, kurios smakras siekė suaugusiojo krūtinę. Liemuo ilgas, o kojos trumpos ir jų letenos mažytės. Žodžiu, visos kūno dalys be jokių proporcijų.

Fiziški persikeitimai, kuriuos vaikas turi pereiti, kol jis pasiekia suaugusiojo proporcijas, nušviečia ir tam tikras vaikų ypatybes, kurių nesuprasdami, mes dažnai vaiką terorizuojame. Pvz., vaikui labai trūksta pusiausvyros, nors jis jau senai vaikščioja. Kodėl? Galva yra perdidelė; o kojų letenos — permažos. Visiems labai gerai yra žinomas nepagydomas vaikų "išmislas" eiti nežmoniškai, t.y. pačiu šaligatvio kraštelių, kokiu nors ruožu, išilgai pasitaikiusio rąsto ar lentgaliu. Montessori buvo pirmoji, kuri pamačiusi šį reiškinį, susidomėjo juo. Giliau patyrinėjusi, ji suprato, jog šis reiškinys psichologiškai yra labai svarbus — tai įgimtas polinkis, kuris reiškiasi viso pasaulio vaikuose tuo pat būdu ir tuo pačiu laiku. **Tai natūralus siekimas pusiausvyros tobulumo, judesių susiklausymo.** Štai, kodėl "vaikų namuose" buvo įvesti ritmo ir pusiausvyros pratimai. Kieme buvo padaryti specialūs laiptukai, tvorelės laipiojimui ir įvairaus augštumo pakilimai vaikščiojimui.

Protinės metamorfozės ir plėtros pakopos

Dar sverbesnis dalykas yra tėvams ir mokytojams tai pažinimas įvairių pakopų arba laikotarpių, kurie pastebimi vaiko protinės plėtros vyksme. Protinės plėtros pakopos yra labai glaudžiai susijusios su fiziškais pasikeitimais, kurie visuomet vyksta vienu ir tuo pačiu laiku. Štai, kodėl svarbu, kad fizinė ir dvasinė higiena eitų kartu, viena kitą papildydamos, bet ne slopindamos.

Nuolat prisiminkime, kad vaiko augimas nuo gimimo iki subrendimo nieko neturi bendro su medžiu, kuris auga paprastai storėdamas ir augštėdamas. Vaiko augimas greičiau yra panašus į varlės arba peteliškės augimą, kadangi **vaiko plėtroje mes susiduriame su skirtingais proto tipais įvairiais augimo laikotarpiais.**

Ištikrųjų, šitie laikotarpiai taip labai skiriasi vienas nuo kito, kad kai kurie psichologai kartu ir Montessori, yra palyginę žmogaus plėtrą su naujais gimimais, kurie seka vienas paskui kitą, nes tam tikrais laikotarpiais, "vienas individas psichiškai paliauja buvęs, o jo vietoj gimsta kitas".

Pirmoji pakopa: nuo gimimo iki 6 m. (0-6). Transformacijų laikotarpis, turįs dvi padalas: a. 0-3 metų: imlus protas (nesąmoningas), b. 3-6 metų: imlus protas (sąmoningas).

Antroji pakopa: 6-12 metų. Uniforminio augimo laikotarpis — antroji vaikystė.

Trečioji pakopa: 12 - 18 metų. Transformacijų laikotarpis, turįs irgi dvi padalas: a. 12 - 15 metų: brendimo laikotarpis — pubertetas, b. 15 - 18 metų: jaunystė. Maždaug po 18 metų nebeįvyksta jokių transformacijų.

Pirmasis plėtros laikotarpis (0 - 6)

Šis laikotarpis pats savyje sudaro pilnutinį gyvenimą arba užbaigtą ciklą. Šis laikotarpis būdingas tuo, kad per visus 6-rius metus reiškiasi tos pačios rūšies protas. Tai yra tam tikra proto rūšis, kuri yra visiškai skirtinga nuo suaugusio. Šiai ypatingai proto rūšiai Montessori yra davusi vardą:**Imlus protas** (Absorbent Mind). Imliojo proto prigimtis ir veikimas kolkas tebėra visiška paslaptis.

Padala A: 0 - 3 metų. nesąmoningas protas

Šitoj pirmoj padaloj mes susiduriame su protu, kuris be paliovos traukia įspūdžius iš aplinkos, to nežinodamas ir nenorėdamas. "Kad ir keistai skamba", sako Montessori, "bet šiuo metu mes susiduriame su **nesąmoningu protu".** Moderniųjų psichologų tyrinėjimai vis labiau įrodo, kad savisąmonė išsivysto, daug vėliau. Tai kaip tik patvirtina Montessori teigimą. Jung'as šitaip kalba: "Patirtis mums rodo, kad pajautimas savojo 'Aš — Ego', sąmonė išauga iš nesąmoningo gyvenimo. Mažas vaikas turi dvasinį gyvenimą, neparodydamas jokios savisąmonės. Dėl tos priežasties beveik nepasilieka jokių pėdsakų atmintyje iš pačių ankstyviausiųjų metų" (The Modern Man in Search of Soul Jung).

Pirmosios vaikystės metais (0 - 6), o jau ypatingai pirmaisiais trimis gyvenimo metais susiformuoja svarbiausias žmogui instrumentas — **inteligencija** ir kitos psichinės galios. Šį laikotarpį Montessori yra šitaip apibūdinusi: tai yra tikros kūrybos laikotarpis, kadangi prieš tai niekas negzistavo. Individualybės išeities taškas yra nulis. Šiuo metu mes susiduriame ne tik su kažkuo, kas vystosi, kas plėtojasi, bet stačiai su pačia kūryba, kuri, išskyrus potenciją, prasideda nuo nieko. Todėl naujagimis kūdikis, kad galėtų įvykdyti šitą stebuklą, turi turėti visai skirtingą protą nuo mūsojo, apdovanotą skirtingomis galiomis. Kūdikis, pirmaisiais savo gyvenimo mėnesiais, **kada jis dar negali judėti, suima į save visą savo aplinką nesąmoningojo proto padedamas, kurio gaižos yra nepaprasto imlumo.** Atrodo, kad vaikas suima visus šituos daiktus "ne savo protu, bet pačiu savo gyvenimu".

Montessori yra palyginusi šią proto rūšį su foto aparatu, kuris per tą patį laiką ir su tokiu pat lengvumu nufotografuoja kaip vieną žmogų, taip ir visą jų būrį ar net didžiulę minią. Jeigu tik objektyvas bus pakankamai didelis, jis nufotografuos, kad ir 1.000 žmonių. Visai panašiai yra su imliuoju protu. Jis veikia labai greitai, suimdamas viską į savę be jokių pastangų ir be jokio noro. Aiškindama šitą palyginimą, Montessori sako:"Nuotrauka yra nuimama tamsoje ir tamsoje yra ryškinama ir fiksuojama. Pagaliau, išnešus švieson, ji pasilieka tokia, kaip užfiksuota ir nesikeičianti. Lygiai taip pat atsitinka su imliuoju protu: jis prasideda giliai pasąmonio tamsybėse, tenai jis yra ryškinamas ir fiksuojamas, pagaliau jis iškyla į sąmonės paviršių, kur jau ir pasilieka nuolatine nuosavybe.

Iš nesąmoningo gyvenimo į sąmoningą

Pirmaisiais savo gyvenimo metais vaikas įsisavina visą aplinką nesąmoningai. Tokiu būdu, jis susirenka medžiagos, iš kurios vėliau jis kuria sąmoningąjį gyvenimą. Šis begalinės svarbos dalykas iki šiol buvo beveik nežinomas. Nors ir šiandien daugumą žmonių vis dar žiūrim į kūdikį, kaip į "mažą gyvuliuką", kuriam svarbu tik valgymas, gėrimas, miegas, grynas oras ir kt.

Dabar kila klausimas: kaip gi vaikas pereina iš nesąmoningo gyvenimo į sąmoningą? Tai įvyksta **judėjimo** dėka. Kai vaikas pradeda judėti, tai jo imlusis protas jau yra sukaupęs savin visą aplinkinį pasaulį nesąmoningai. Vaikas, pradėjęs judėti, pradeda ir sąmonėti. Stebėkitę dviejų ar net vienerių metų vaiką ir jūs pamatysite, kad jis visą laiką ką nors veikia rankutėmis. Šitas veikimas ir yra ženklas, kad jis kelia aikštėn — į sąmonę tai, ką jo pasąmonė jau prieš tai buvo pasisavinus. Pagalba šitokio darbo — nes ištikrųjų tai yra daugiau darbas nei žaidimas, — vaikas darosi sąmoningas. "Vaikas vystosi pagalba savo rankų, vartodamas jas kaip įrankius žmogaus inteligencijos" (Montessori).

Mūsų pagalba turi būti netiesioginė

Jeigu gerai suprasime svarbą ir reikšmę tų galių, kurias turi nesąmoningasis protas, ir kuris palaipsniui eina prie sąmoningumo per darbą ir patirtį su daiktais, esančiais aplinkoje, tai tuo pačiu mes turėsime pripažinti, kad mes **negalime mokyti vaiką tiesioginiai.** Ypač šiuo laikotarpiu mes neturime sukliudyti šio paslaptingo vyksmo, t.y. perėjimo iš nesąmoningo gyvenimo į sąmoningą, kada prasideda kūrimas žmogiškųjų dvasinių galių. Tatai turi vykti nepriklausomai nuo mūsų tiesioginio įsikišimo. Mes galime padėti tiktai sudarydami kuo geriausias ir palankiausias sąlygas - aplinką.

Pirmąjį vaikystės laikotarpį (0 - 6) galima būtų apibūdinti šitaip: a. pirmieji 3 metai — tai kūrimas pačių dvasinių institucijų arba dėjimas joms pamatų; b. sekantieji 3 metai, tai tolimesnis plėtojimas jau sukurtų institucijų. Šis laikotarpis irgi yra kūrybingas, bet jis skiriasi nuo pirmojo tuo, kad jis jau yra sąmoningas, nes dar vaikas, ką nors pasiimdamas iš aplinkos, pasiima tai sąmoningai. Jis yra užmiršęs įvykius ir patirtis, įsigytus prieš 3 metus, tačiau, pasinaudodamas tada sukurtomis institucijomis arba galiomis, dabar jis gali norėti, galvoti ir atsiminti. Todėl **dabar,** kai nesąmoningai įsigytieji dalykai, rankų darbo padedami, iškyla į sąmonės paviršių, jie jau yra atsimenami, nes jau egzistuoja atmintis, kuri juos priima.

Tas pats yra su valia. Pirma, iki 3 metų, vaikas buvo daugiau "kontenpliatyvus" aplinkos stebėtojas. Jis be jokių pastangų, tik stebėdamas ėmė iš aplinkos tai, kas jam buvo reikalinga jo vystymuisi. Po 3-jų metų jis taip pat tąsia savaiminį kūrybinį vyksmą. **Dabar** tai darydamas, vaikas jau naudoja savo valią, nes ji jau egzistuoja. Pirmiau lyg išorinė jėga vaiką judino, dabar gi vaiko "aš" yra vadovas ir kelrodis.

Rankos — pagelbininkės

Pirmoji gyvenimo pakopa (0 - 6) būdinga yra ypatinga proto rūšimi, kurią Montessori pavadino imliuoju protu. Jis visai nepailsdamas viską čiulpia į savę. Esminis skirtumas tarp pirmosios ir antrosios šio laikotarpio fazių yra toks: pirmuoju atveju (0 - 3) vaikas suima aplinką į save nesąmoningos inteligencijos pagalba, tiktai judėdamas šen ir ten, o jau antruoju atveju (3 - 6) jis irgi su didėliu lengvumu viską traukia į save, bet jau sąmoningai ir visą laiką vartodamas savo rankas. Dabar jos yra tikros smegenų pagelbininkės. Jų padedamas vaikas turtina savo patyrimus, tokiu tai būdu tapdamas vis išmintingesnis.

Individualybės formavimas

Į pirmąją plėtros pakopą (0 - 6) reikia žiūrėti kaip į žmogaus individualybės kūrimosi arba jos susidarymo vyksmą. Tuo metu vaikas dar nėra, pilna žodžio prasme, **socialinė** būtybė. Individo energija gana plačiu mastu vis dar tebėra naudojama apvaldymui ir tobulėjimui naujų funkcijų.

Savo apsiėjime su vaiku šitame laikotarpyje mes susiduriame su labai paprastu, bet svarbiu dalyku — tai **būtinas reikalas pagalbos.** Vaikas yra reikalingas pagalbos, bet netiesioginės. Jeigu tą pagalbą bandome teikti tiesioginiai, tai mes sudarome didelę kliūtį jo normaliam plėtojimuisi. Šiuo metu daugiausia vaikui reikia galimybės laisvai veikti ir savo paties iniciatyva be suaugusiojo įsikišimo. Kad gauti patenkinamus rezultatus, **būtina** sudaryti vaikui specialiai paruoštą aplinką, kurioje jis galėtų rasti reikalingas veiklos priemones. Būdamas laisvas, vaikas pats savo jėgomis išmoks daug dalykų ir įsigys stiprius dorovinius bei socialinius polinkius, o kas svarbiausia, tai nebus sutrikintas jo emocinis gyveta, kad katalikai buvo daugiausia atnimas. Pagalba imliojo proto vaikas išmoks skaityti, rašyti, skaičiuoti ir įsigys elementarinių žinių iš kitų mokslo dalykų savaimingai ir be jokio nuovargio.

Sudarius tinkamas sąlygas šitoje pirmoje gyvenimo pakopoje, vaikas sukuria individualybę dėka savarankiško darbo. Ir taip mes pamatome

Washingtono Amerikos Lietuvių Dr-jos Lietuvos nepriklausomybės minėjimo dalyviai. Iš kairės į dešinę: Giedrytė, Saldukaitė, Svotelytė, Butkutė, Dambriūnaitė, JAV Senato kapelionas dr. Frederick Brown Harris, Jurgėlaitė (padainavusi lietuviškų dainų), Vaičiulaitytė, Laučkaitė, Vaičiulaitytė, Vytėnaitė, Dambriūnienė, Vaičiulaitienė.

NESUSTOKIM PUSIAUKELYJE

ELENA KRIKŠČIŪNIENĖ

Dažnai girdime daugelio tėvų nusiskundimą, kad jie, suprasdami geresnio auklėjimo katalikiškose mokyklose reikšmę, norėtų leisti į jas savo vaikus, tačiau to nedaro, nes, girdi, jose mokslas "žemiau pastatytas". Baigę katalikiškas mokyklas jaunuoliai turi mažiau "galimybių". Reikia pasakyti, kad praeity katalikiškas intelektinis gyvenimas šiame kontinente buvo tikrai atsilikęs nuo bendrojo lygio. Pagrindinė to priežastis eiviai iš žemės ūkio kraštų, kuriems prisitaikinti naujame kontinente buvo sunkiau negu protestantam, kurie daugumoj atvyko iš miestų, ar žydam, kurie kur bebūtų jau šimtmečius buvo priversti gyventi iš prekybos, arba savo "galvos". Pastarieji čia labai greitai prisitaikė, baigė mokslus, užėmė vietas universitetuose ir ėmė vadovauti kultūriniam šio žemyno gyvenimui.

Katalikų kelias buvo sunkesnis. Jie, buvę ūkininkai, didesnių šeimų tėvai, turėjo pirma geriau ekonomiškai ir socialiai įsitvirtinti prieš pradėdami bet kokį galvojimą apie kultūrą. Jiems ėmė daugiau laiko išsiauginti inteligentijos kartą. Šiandien tačiau daugelis katalikų, išsivadavę iš ekonominių sunkumų, vaduojasi ir iš intelektinio apsnūdimo. Šiandien jau yra procentas katalikų jaunuolių, lankančių universitetą, prilygstąs bendram studentų nuošimčiui. Problema yra ta, kad baigę katalikiškas mokyklas, katalikai nenori jose dėstyti, nes jose jie turės sutikti su mažesniu atlyginimu. Jei į jį bus kreipiamasi apeliuojant į jo pareigą ar gerą valią pasitarnauti Bažnyčiai jis lengvai galės atsakyti, kad jis daugiau padarys Katalikų Bažnyčiai, dirbdamas pasauliečių mokyklose. Dalis akademikų, baigę mokslus, nuo Bažnyčios visai nutolsta, nes jie yra kritiški ir daugelį katalikiško gyvenimo bruožų jie randa nepatraukiančiais.

Neginčijama yra tačiau, kad auga nauja akademikų karta, ištikima Bažnyčiai tokiai, kokia ji yra, kuri per daug nesiskiria nuo kitų mokslus baigusių. Bet jeigu išėję mokslus katalikai skaičiumi ir prilygsta visiems kitiems, tai dar nereiškia, kad akademinis išsilavinimas prilygsta pavyzdžiui tokios tautos, kaip žydų. Nereiškia taip pat, kad jeigu katalikai jau tapo vidutiniškais, jie turi sustoti vietoje. Jei jų kultūrinis gyvenimas šiuo metu yra geresnis negu buvo, jis nėra dar tokio lygio, kokio turėtų būti. Jeigu jie nori pakelti savo mokyklų lygį ir pralenkti kitus, jie turės sudaryti panašias galimybes prisitraukti geresnio personalo kaip kad turi valdžios remiamos mokyklos. Šiandien katalikai jau turi gerų mokyklų, bet jie turi taip pat suprasti, kad personalas yra svarbiau, negu ištaigingi pastatai.

Katalikų kultūrinis gyvenimas neturi tačiau ribotis mokyklomis. Turi būti ruošiamos paskaitos, kursai ir t.t. Juk vakarų Europos kultūrai katalikai vadovavo šimtmečiais. Tai nereiškia, kad mes būtinai turime perimti visą vadovavimą į savo rankas, bet mes norime, kad mūsų balsas būtų stiprus. Ir mes negalime pasitenkinti, kol mūsų kultūrinis gyvenimas nepasieks pačių viršūnių.

---

prieš mūsų akis iškylantį augštesnės rūšies normalumą, kurį patys stebėtojai yra pavadinę "naujojo vaiko apsireiškimu".

Santrauka: 1. Vaikas skiriasi nuo suaugusio žmogaus, nes jis yra nuolatinio augimo ir keitimosi būklėje. 2. Protinė vaiko plėtra yra susijusi su fiziniais pasikeitimais. 3. Vaiko augimas ir vystymasis neturi nieko bendro su medžio augimu, bet labiau panašus į varlės ar peteliškės vystymąsi. 4. Pirmaisiais trimis metais susiformuoja inteligencija ir padedami pamatai visoms kitoms dvasinėms žmogaus galioms. 5. Judėjimas padeda vaikui pereiti iš nesąmoningo gyvenimo į sąmoningą. 6. Vaiko iki 6 metų negalima tiesioginiai ir abstraktiškai mokyti. 7. Vaikas vystosi per tvarkingą ir prasmingą darbą. Rankos yra proto ir inteligencijos svarbiausieji įrankiai.

MOKSLINIS VEDYBŲ CENTRAS TORONTE

Kanados magazino "Chatelain" reporterė Shirley Mair aprašė mokslinį piršlybų biurą, kuris vedybų partnerius parenka komputerio pagelba. Kai kurie mokslininkai tvirtina, kad yra neprotinga vedybas grįsti meile. Vedybos daug geriau pavyktų, jei pora būtų moksliniai parinkta.

Prieš metus laiko Toronte atsidarė vedybų ir draugystės institutas— mokslinis susipažinimo centras, kurio įsteigėjas yra psichologas dr. Stephen Neiger, baigęs Insbrucko universitetą MD ir Ph.D. laipsniais. Jis dirba drauge su žmona ir žada neužilgo atidaryti savo antrąjį centrą Ottawoje. Šiame institute žmonės supažindinami tik po to, kai jie apklausinėjami moksliniai paruoštais būdais.

Atvykusieji į institutą užpildo korteles: mergaitės — ružavas, vyrai — mėlynas. Paskui reikia užpildyti 3 lapus su daugybe klausimų, kurių atsakymose surenkami visi daviniai apie asmens išvaizdą, auklėjimą ir įpročius. Vieni klausimai (iš viso apie 60) įdomūs tuo, kad jie yra neužbaigti, ir klijentai, juos užbaigdami, išduoda savo galvoseną. Paskui seka ištisa eilė klausimų apie lytį, dar kiti tarnauja asmens inteligentiškumui nustatyti. Iš viso, reikia atsakyti daugiau kaip 1.000 klausimų. Klausimų daviniai surašomi į korteles, o šios įmetamos į kompiuterį, kurio pagalba jos yra surūšiuojamos pagal tam tikras charakteristikas, ir tokiu būdu atrenkami vedybiniai partneriai.

Šiame vedybų biure dirba 8 nenuolatiniai darbuotojai (4 psichologai, 2 sociologai ir 2 socialiniai darbuotojai), kaip vedybinio gyvenimo patarėjai. Apie trečdalis klijentų atkrenta dėl įvairių priežasčių, pvz.: viena moteris, labai aukšto išsilavinimo ir gyvenanti toli užmiestyje, buvo atmesta, kad esanti pergerai išauklėta, perdaug išlavinusi ir pertoli gyvenanti. Klijentų dauguma yra Kanadoje gimę, protestantai, gerai išauklėti, 24 - 45 m. amžiaus. 72% visų klijenčių yra sekretorės, gailes-

Tarp esminių rūpesčių svetimuose kraštuose jaunimui priklauso pirmaeilė vieta. Su jo lietuvišku auklėjimu neatjungiamai rišasi mūsų tautinė gyvybė.

Tautinei gyvybei išsaugoti mes čia, šiaurinėje Amerikoje, turime gausių kultūrinių įstaigų — parapijų, vienuolijų, organizacijų, laikraščių, žurnalų, chorų, meno ansamblių, dailės galerijų, radijo programų, jaunimui namų, pradinių bei šeštadieninių mokyklų... Tokioj daugiaspalvėj lietuvių kultūrinio gyvenimo mozaikoj būtinai reikalauja vietos ir augštesnė mokykla-gimnazija su ypatingu uždaviniu: puoselėti lietuvybę. Be tokios mokyklos mūsų kultūrinės buities paveikslas atrodytų su žymia tuštuma.

Taip galvojo lietuviai pranciškonai, prieš 9 metus kurdami šv. Antano gimnaziją Kennebunkporte, Maine. Turėjus panašią mokyklą nepriklausomoj Lietuvoje, nė emigracijoj nebuvo ramu. Be savo gimnazijos pranciškonams atrodė jų kultūrinė veikla nepilna ir pareiga tautai neatlikta.

Šv. Antano gimnazijai pastatyti bei įrengti pranciškonai išleido pusę milijono dolerių. Ta suma dalinai visuomenės suaukota, dalinai paskolinta iš bankų. Bendrom pastangom iškilo didelis modernus gimnazijos pastatas su erdviom klasėm, patalpom bendrabučiui, su biblioteka, fizikos - chemijos laboratorija, įspūdinga sporto sale, lietuvių meno galerija, poilsio bei žaidinių salėmis, koplyčia ir kitais patogumais. Taip pat rūpestingai paruoštas pedagoginis personalas. Mokytojai—su Europos ir Amerikos universitetų mokslo laipsniais. Gimnazija turi Amerikos viešųjų valdžios mokyklų teises ir tiek mokslo, tiek auklėjimo lygiu priklauso prie gerųjų.

Bet šią gimnaziją iš kitų labiausiai išskiria tikslas — auklėti jaunimą lietuviais. Nei Amerikoje, nei Kanadoje nėra kitos gimnazijos, kur lietuvių kalba programoje valdžios būtų pripažinta lygiateisiu dėstomuoju dalyku. Mokinius čia visaip stengiamasi išlavinti lietuvių kalboj, literatūroj, Lietuvos istorijoje, geografijoje, pagal atsineštą pajėgumą suskirstant grupėmis. Šiemet yra net 4 lietuvių kalbos grupės, kurioms dėsto 4 mokytojai. Į gimtosios kalbos raštą mokiniai skatinami net premijomis.

Be pamokų, jaunimas dar vedamas į lietuvybę ir kitais takais. Šv. Antano gimnazijoj veikia lietuvių moksleivių organizacijos, kuriose jaunuoliai pratinami visuomeniniam darbui. Čia daromi mūsų jaunimo organizacijų kursai bei suvažiavimai. Jaunuoliai mokomi dainuoti ir groti. Pasiekiama tiek, jog gimnazijos choras ir skudučių ansamblis gali koncertuoti žymiose lietuvių vietovėse. Yra dar tautinių šokių grupė ir vaidintojų ratelis, kuriuos lavina pakviesti šių sričių specialistai. Religinės ir tautinės šventės minimos meninėm programom.

Nežiūrint tokio lietuviško gimnazijos veido, mokinių turime tik 52. Kiekvienas tėvas ir motina gali suprasti, kaip sunku su tokiu menku mokinių būreliu išlaikyti gimnaziją. Neliečiant jau finansinių išlaidų bei nuostolių, tegul būna leista priminti nors tai, kad šv. Antano gimnazijoje dirba beveik trečdalis visų lietuvių pranciškonų kunigų, nebegalėdami reikštis kitose srityse. Tai tęsiasi jau devinti metai.

Pranciškonai nesigaili ryžto, pastangų bei nuostolių, kuriant ir išlaikant šią gimnaziją. Ji turėjo būti įkurta. Taip skubiai nutaustant jaunimui, be panašios gimnazijos labai nerimtų daug sąžinių, ir šiandien greičiausia būtų keliama jos kūrimo klausimas. Bet tokia gimnazija jau yra, ir jos kūrėjus gaivina viltis, kad ji, Dievui laiminant, dar išaugs į reikšmingą mūsų tautinio gyvenimo veiksnį Amerikos kontinente.

Dabar kreipiuosi tiesiai į visų lietuvių tėvų ir motinų širdis, prašydamas leisti savo sūnus į mūsų gimnaziją. Tuo žygiu jūs apsaugosite jaunimą nuo žalingos didmiesčių įtakos, duosite jam galimai geresnį krikščioniška - lietuvišką auklėjimą ir padėsite išlaikyti vienintelį tokio pobūdžio švietimo židinį Amerikoje, kurio negali pakeisti jokios šeštadieninės mokyklos. Jau laikas apsispręsti dėl ateinančių mokslo metų.

Šv. Antano gimnazija įkurta ne vienam kuriam miestui, bet visiems Amerikos ir Kanados lietuviams. Šio kontinento platybėje gi visiškai nėra tokios vietos, kuri kiekvienam būtų arti. Atsižvelgus į greitą ir patogų susisiekimą, nuotolis vargu belaikytinas mokinių stokos priežastim. Mūsų gimnazija atvira kiekvienam lietuviui. Ji ir finansiškai patogi visiems. Mokestis už bendrabutį bei pilną išlaikymą — $600.00 metams. Be to, atsižvelgiama į visai neišsigalinčias šeimas.

Lietuviai tėvai ir motinos, gąsdinnanančioje nutautimo grėsmėje maloniai pažvelkite į šv. Antano gimnaziją. Ji stovi pustuštė, laukdama jūsų vaikų. Per ilgą tremties laiką pranciškonai nieko vertingesnio negalėjo paruošti ir padovanoti jums. Lietuviams tėvams talkinant, mes norime šią gimnaziją ugdyti, plėsti ir padaryti žymiu jaunimo židiniu. Padėkite mums, siųsdami čia mokytis vaikus.

Tikiuosi, jog mano balsui neliks uždaros jūsų širdys.

T. Leonardas Andriekus,OFM,
Pranciškonų provincijolas ir
Gimnazijos rektorius

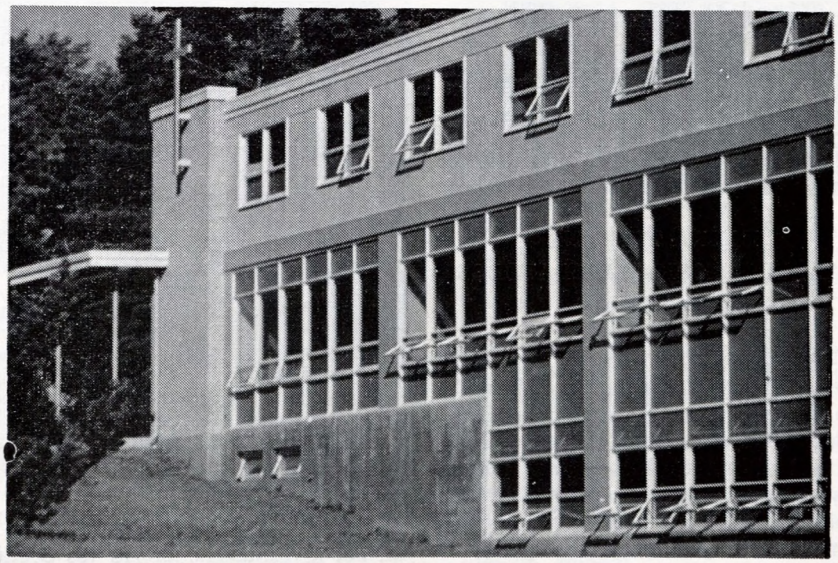

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE

---

tingos seserys ar mokytojos. Atrodo, kad jos turėjo neblogą pasirinkimą, nes vyrų tarpe buvo: 21 inžinierius, labai daug medicinos daktarų, mokytojų, buhalterių ir biznierių; 31% visų vyrų — neprofesiniai žmonės.

Pirmą kartą susitikusioms poroms patariama ir toliau susitikinėti. Dauguma klijentų labai sunkiai patenkinami: nori tik vienos religijos partnerių ir tik tam tikrą atlyginimą gaunančių. Todėl mergaitės, kurios tokių reikalavimų nestato, daug lengviau susiranda porą.

Dr. Neiger nuomone, vyrai nemėgsta moterų, daugiau už juos uždirbančių. Pasikalbėjimo metu dr. Neiger užsirašo pastabas apie klijentės švarą, patrauklumą, anglų kalbos žinojimą ir savęs įvertinimą. Po to daktaro žmona paaiškina klijentei apie kontraktą ir visas su juo susijusias išlaidas bei honorarą. Klijentei paliekama pasirinkti: apsirūpinusi "savęs pažinimu", ji pati gali bandyti jieškoti vyro kitur be vedybų biuro pagalbos, arba primokėti dar $50 ir pasinaudoti tolimesniais centro patarnavimais, t.y. supažindinimais. Net visas trečdalis klijenčių atsisako biuro patarnavimų, viena, kad mokestis nemažas, antra, kad biuras negarantuoja supažindinimų efektyvumo. Per 6 mėnesius biuras Toronte turėjęs 360 klijentų (198 moteris ir 162 vyrus). Iš jų 7 poros vedę. Klijentai daugiau laimi iš pačių pasikalbėjimų su psichologais: įsigiję "savęs pažinimą", jie gali daug lengviau patys susirasti pažinčių su priešinga lytimi ir apsivesti.

Dr. Neiger savo žmoną vedė Vienoje, irgi tokio vedybų biuro padedamas.

Paruošė V. Judzentavičiūtė

• MOTERYS PASAULYJE

RŪTA KLEVA
VIDŽIŪNIENĖ

NOVELĖS KONKURSO
LAIMĖTOJA

"Moters" žurnalo paskelbto novelės konkurso jury komisijai teko nelengvas uždavinys atrinkti premijuotiną novelę. Nors buvo atsiųsta septynios novelės, bet ryškiai pranašaus kūrinio neteko sulaukti. Sveikiname visas dalyvavusias konkurse už darbą ir drąsą!

Komisijos nariams balsuojant dviem balsais prieš vieną, premiją sumoje $100.00, buvo paskirta poniai Rūtai Klevai Vidžiūnienei iš Kalifornijos, pasirašiusiai Vaivos slapyvarde, už novelę "Šliužai", kuri talpinama šiame žurnalo numeryje.

Ypatinga padėka tenka ponioms: Stefai Kisielienei iš Cicero, Ill., ir Janinai Lieponienei iš Čikagos už paaukojimą po $50.00 novelės premijai.

Diana Papievytė-Čampienė baigusi Connecticut universitetą, Storrs, svetimų kalbų fakultetą masterio laipsniu. Taipgi tris metus lankiusi Hartfordo muzikos kolegiją. Daug veiklumo įnešusi ateitininkų ir skautų eilėse. Šiuo metu profesoriauja Purdue universitete, Ind., kur vadovauja vokiečių kalbos kursui: nustato kurso eigą ir egzaminus, palaikydama ryšius su to universiteto skyriais kituose miestuose.

Jos vyras, Kazimieras - Mindaugas Čampė, tame pat universitete baigia pasiruošti daktaratui atomų inžinerijos srityje.

ELENA TUMIENĖ
PALYGINAMOSIOS LITERATŪROS
DAKTARĖ

Losangeliečiams gerai pažįstama Elena Tumienė neseniai savo literatūrines studijas apvainikavo filosofijos daktaro laipsniu. Iš lyginamosios literatūros ji parašė kelių šimtų puslapių dizertaciją apie Tolstojaus ir Romain Rollando literatūrinę giminystę. Darbas buvo įvertintas labai gerai.

Ištvermė, ryžtas ir darbas yra kelias, kuriuo einant mokslo viršūnių galima pasiekti ir vėlesniame amžiuje.

Teberašydama dizertacijos darbą, jau dėstė Pietinės Kalifornijos universitete. Dabar gavus mokslo laipsnį, jai atsivėrė platesnis kelias į profesūrą.

Elena Tumienė aktyviai reiškėsi lietuvių kultūrinėje veikloje, Los Angeles mieste, nors pati lankė Immaculate Heart kolegiją. Be pareigų šeimai, dalyvavo ir lietuvių spaudoje. Tai pavyzdys jaunoms lietuvaitėms studijoms, kad nereikia nuo lietuviškos veiklos bėgti, bet joje pasinerti.

Studijos ir kultūrinė veikla tik kėlė šios nuostabios moters kūrybines galias. Nors vartoja penkias kalbas laisvai, bet mylimiausia jai yra jos bočių — lietuvių kalba. **Iz. M.**

LIETUVIŠKOS IŠKILMĖS

Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo 47 metų sukaktuvės Washingtone buvo paminėtos keliose vietose.

Washingtono Amerikos Lietuvių Dr-ja kurios pirmininkė yra buv. Lietuvos operos solistė Barbora Darlys, vasario 14 d. suorganizavo iškilmingas pamaldas Šv. Mato katedroje. Po to buvo vaišės Washingtono viešbutyje, kur kalbėjo Lietuvos atstovas J. Kajeckas ir JAV Senato kapelionas dr. Frederick Brown Harris. Lietuviškų dainų programą išpildė Elena Jurgelaitė.

Vasario mėn. 16 d. Lietuvos pasiuntinybėje buvo suruoštas Lietuvos nepriklausomybės iškilmingas minėjimas ir priėmimas augštiems amerikiečių pareigūnams ir įvairių valstybių diplomatams.

Amerikos Balso lietuvių skyrius, kuris nuo š. m. vasario mėn. 16 d. pradėjo savo veikimo penkioliktuosius metus, perdavė į pavergtą Lietuvą radijo bangomis specialią programą bei reportažus iš Lietuvos nepriklausomybės iškilmių minėjimo Washingtone, Romoje ir t.t.

JAV Senate ir Atstovų Rūmuose apie 120 senatorių ir kongresmanų pasakė kalbas, paminėdami Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, kurios yra įrašytos į kongresinius "rekoddus". Vasario mėn. 16 d. JAV Atstovų Rūmuose kun. Pauperas ir vasario 18 d. JAV Senate kun. Gradeckas skaitė invokacijos maldas prieš posėdžius, o minėjimus pravedė sen. Thomas Dodd bei atstovas Daniel Flood.

VISUOMENININKĖ - RAŠYTOJA MARIJA YOKUBYNIENĖ

Gyvename didelių išradimų laikus. Laikus, kada žmogaus mintis, nepasitenkindama žemės ir žmogaus paslapčių atidengimu, bando užkariauti erdvę. Taip, šie laikai gausūs politikais, profesionalais, specialistais, bet skurdūs asmenybėmis. Yra tačiau žmonių, kurių gyvenimas ir kūryba ar įtaka visuomenei yra neatskiriami dalykai. Jie, kaip tie švento Jono vabalėliai, spindi tamsią naktį keleiviui nepažįstamam kely. Ir reta laimė yra žmogui sutikti tokią asmenybę, kurios didumo gal būt nė pats nesuvoki, bet tik jauti, kad jos aplinkoj tau yra gera, saugu, kad jos skleidžiamos šviesos rate viskas atrodo savo vietoje ir viskas visiems gerai sekasi. Viena iš tokių asmenybių galima laikyti Mariją Yokubynienę. Jos gyvenimas vystėsi lyg pagal nustatytą turinį: artimo meilė, pasiaukojimas bendriem reikalam. Visa tai sėmėsi energijos iš vieno šaltinio — meilės gimtajam kraštui - Lietuvai.

Marija gimė ir augo garžiose Nemuno pakrantėse, Alytuj. Dar būdama maža mergaitė, pergyveno pirmąją tremtį. Drauge su tėvais pirmojo pasaulinio karo metu ji atsidūrė skurdžioje Samaroje, už Volgos, kur teko patirti bado, skurdo. Visai šeimai susirgus šiltine, jaunai Marijai teko ją globoti. Varginga kelionė atgal į Lietuvą, pakely patirtas badas paliko jai neišdildomų atsiminimų.

Grįžus į tėvynę, Marija tuojau įstojo į chorus, dalyvauja vaidinimuose. Emigravusi į Kanadą, tęsia pradėtą darbą toliau. Abu su vyru dainuoja, vaidina, įtraukdami ir savo vaikus. Dalyvauja visuomeniniame darbe, spaudoje. Per eilę metų Marija Yokubynienė rašė korespondencijas "Kanados lietuvių žinių" skyriuj — "Naujienose", bendradarbiavo moterų skyriuje, rašydama straipsnius bei apysakas.

Žymiausias jos kūrinys "Gabrielė" buvo spausdinamas "Naujienų" atkarpoje keturis mėnesius. Ši apysaka, kurios tema paimta iš realaus gyvenimo, gali būti vertinama istoriniu, psichologiniu bei moraliniu atžvilgiu. Ji vaizduoja Lietuvos kūrimosi laikus taip, kaip pati autorė juos išgyveno. Ji, savo akimis pergyvenusi karininko Juozapavičiaus žuvimą ant Alytaus tilto, dalyvavusi jo laidotuvėse, negalėjo būti abejinga Lietuvos istorijai. Ji ir šiandien drąsiai vadina save patriote — tos teisės jai niekas negali užginčyti.

Washingtono Lietuvos Pasiuntinybėje priėmimas Lietuvos nepriklausomybės šventę minint, iš kairės į dešinę: G. Krivickienė, Mrs. Murphy, Lietuvos Atstovas J. Kajeckas, JAV Atstovų Rūmų narys Murphy ir jų dukra.

Pagrindinė veikalo tema — nuskriaustos mergaitės Gabrielės ir jos sūnaus gyvenimas ir likimas — išplaukia iš autorės protesto prieš visuomenės žiaurumą ir neteisybę.

Marijos Yokubynienės žodžiais tariant, jos gyvenimas susidėjo iš mažų dalykų. Nenuostabu: retai moteriai tepavyksta pakilti į erdves, dar nė viena iš jų nepasiekė Himalajų viršūnių. Moters didybė glūdi kitose srityse: jos moteriškume ir toje šilimoje, kurią ji skleidžia. Apie Mariją kalba pusė tūkstančio laiškų iš tremtinių, prašančių pagalbos ar patarimo. Su pagarba prisimena ją naujieji ateiviai, kuriems buvo gera Yokubynų namuose, atvykus į svetimą kraštą. Jos ir kitų moterų iniciatyva pradėtą šalpos darbą ir šiandien sėkmingai tąsia grupė "Daina".

Dirbdama visuomenei, Yokubynų šeima nesusikrovė turtų. Bet turtingumas nematuojamas vien banko sąskaita. Sunkus gyvenimas nepalaužė Marijos jaunų dienų užsidegimo ir idealizmo. Ir šiandieną matai ją renkančią aukas, parduodančią bilietus prie parengimų. Jos veide visuomet spindi kukli, atvira šypsena kiekvienam žmogui.

• Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

VELYKOMS

Pavasarinės eilutės pirmiausiai yra patogios. Labai paprasto kirpimo, skirtos judėjimui. Siuvamos iš lengvos medžiagos. Dažnai švarkai dėvimi atsegti, kad parodyt apačioje dėvimą pritaikytą bliūzę. Sijonai patogiai platūs, trumpi ir dažnai paraukti arba klostyti.

Apsiaustai — siauros ilgos linijos. Rankovės ilgesnės negu buvo anksčiau. Bendras vaizdas — "liesas". Dažnai jie siuvami aukščiau kelių. Spalvos — pastelinės, šviesios, balta ir "purvinai" balta. Jei visos moterys dėvėtų šio pavasario apsiaustus, jos atrodytų kaip tik ką nuskinta narcizų ir ramunių puokštė ...

Atrodo, šį pavasarį paslaptingos, lyg pro miglas žiūrinčios, 1870 metų skrybelaites dėvinčios, Renoir'o moterys išlips iš paveikslų ir nueis New York'o gatvėmis ... Lilly Dache proteguoja romantišką ir labai moterišką, koketišką Renoir'o moterų išvaizdą. Ji patiekė savo parodose visą eilę įvairių pastelinių spalvų bryliuotų šiaudinių skrybėlių. Mažos skrybėlaitės siuvamos iš aksomo, puošiamos vualiais ir gausybe gėlių. Dar kita grupė pagaminta iš organzos ir puošta raukiniais. Iš vaikų portretų Dache savinasi "baby" kepurėles, siuva jas iš juodo šilko ir puošia mezginiais. O iš po skrybėlės žiūri sunkiom blakstienom akys, šviečia rožiniai žandai. Ir lūpos šį sezoną tepamos sodria rožine ar aprikosine spalva. Plaukai dėvimi poilgiai, iki smakro linijos, švelniai banguoti arba blizgą ir tiesūs, labai moteriškos šukuosenos.

Bendra išvaizda — pastelinė, kaip pavasario gėlių, lengva, kaip plaštakių.

Rankos

Ar žinot, kad:

1. Neprižiūrėtos rankos ir nagai sumažina jūsų pasitikėjimą savimi.

2. Kai kurie žmonės sprendžia iš jūsų rankų ir kaip jūs jas laikote. Apie jūsų charakterį, sveikatą ir asmenį.

3. Geriausia reguliariai kas savaitę pagrindinai sutvarkyti nagus ir rankas, o taip pat paskirti joms truputį dėmesio kasdien.

4. Rankų kremas turi būt padėtas matomoj vietoj vonioj ir virtuvėj, kad nusiplovus rankas, nebūtų užmiršta jas patepti.

5. Skylančius ir pašiurpusius nagus palikti ramybėje, uždedant tik

bespalvį vašką ar laką, kad jie labiau neskiltų.

6. Patys paprasčiausi jodo, ricinos ir vaško mišiniai yra patys efektingiausi pleišėjančių nagų gydymui.

7. Vengti mirkyti rankas stipriuose muilo ar kitų valymo priemonių skiediniuose.

8. Namų ruošos darbams reikia nusipirkti plonos gumos pamušaluotas pirštines. Prieš dedant pirštines, patartina rankas patepti geru kremu. Tuo būdu bedirbant rankų oda bus maitinama.

9. Jei neįmanoma dirbti su pirštinėm, patartina užsidėti vadinamą "apsaugos" kremą. Tai ypatingai svarbu dirbančioms įstaigose prie rašomų, skaičiojamų ir kitokios rūšies mašinų.

10. Visada geriau bet kokiems negalavimams iš anksto pasiruošti ir jų išvengti, negu vėliau juos gydyti. Tai ypatingai tinka rankų priežiūrai.

THAILANDO KARALIENĖ SIRKIT GAVO 1964 M. TITULĄ, KAIP GERIAUSIAI APSIRENGUSI MOTERIS PASAULYJE. JI NEPAPRASTU SAVO GRAKŠTUMU IR ELEGANCIJA, SUGEBA SUDERINTI IR DĖVĖTI TRADICINĘ-TAUTINĘ IR VAKARIETIŠKĄ — MODERNIĄ APRANGĄ.

Kojos

Ar žinot, kad:

1. Nuo jūsų kojų sveikumo priklauso jūsų bendra gera savijauta.

2. Per maži, netinkami batai ar neprižiūrėtos kojos turi didelės įtakos jūsų nuotaikai.

3. Jūsų kojos vakarop padidėja pusę dydžio, ypatingai jei jūsų darbas reikalauja ilgo stovėjimo. Taip pat koja didėja karštam ore: Todėl patartina pakeisti ryte apsiautus batus į senesnius ir patogesnius.

4. Patartina taip pat dėvėti kasdien vidutinio augštumo kulneliais batus. Augštos kulnys turėtų būt dėvimos tik išeigai, o visai žemos — ilgiems pasivaikščiojimams arba atostogose.

5. Per ankštos arba per trumpos kojinės yra lygiai kenksmingos kaip ir blogai pritaikyti batai.

6. Kojos turi būt gerai nuprausiamos muilu ir šiltu vandeniu ir nuskalaujamos šaltu, kas rytą ir kas vakarą. Tai ypatingai svarbu vasarą, kada karšta.

7. Nuplovus kojas, patartina jas pamasažuoti ir ištrinti skystu kremu (lotion), ar alyva, ypatingai, jei vasarą dėvimi sandalai.

8. Sukietėjusi oda niekada neturi būt karpoma, bet nutrinama vad. "pumice stone" akmenėliu ar kitom panašiom priemonėm.

9. Kojų nagai nekerpami puslankiu, bet tiesiai skersai. Tai išlaiko nagus tvirtus ir neleidžia įaugti nagams į odą.

10. Labai gerai, jei galima dienos metu pakeisti batus ir pavėdinti kojas. Kai sąlygos leidžia patartina vaikščioti basom, ypatingai lauke atostogų metu.

Blauzdos

Ar žinot, kad:

Niekas taip atstumiančiai neatrodo, kaip juodais plaukais apaugę blauzdos.

2. Geriausia naudoti plaukams nuimt kremą, bet ne skustuvą.

3. Šiuo metu rinkoje yra įvairiausių saugių priemonių nuimti plaukams nuo kojų ir jos turėtų būt naudojamos.

4. Jei jums tenka ilgą laiką sėdėti prie radiatoriaus ar kitokio šildymo prietaiso, ant jūsų blauzdų gali atsirasti rudos dėmės.

5. Reikia saugoti blauzdas nuo sumušimo ar sužeidimo. Mėlynės tikrai nepuošia jūsų blauzdų.

6. Jei jums reikia darbe ar namų ruošoj klaupti ant kelių, pasidėkite ką nors minkšto po keliais. Kitaip, jūsų keliai pašiurps ir bus raudoni.

7. Kiekvienu atveju, reikia kelius laikas nuo laiko pamasažuot ir uždėt ant jų riebaus kremo.

8. Jei jūsų blauzdos per kojos riešą per storos, patartina kasdien, pamirkinus šiltame vandeny su maudymosi druska, jas pamasažuoti.

9. Jei kartais jūsų kojos plėmuotos ar paraudę, išeigai galit uždėti skystos pudros, lygiai kaip dedate ant veido ir net pečių prie iškirptos suknelės.

10. Vasarą bandykite blauzdas nudeginti saulėje pirmiausia, nes kojos ne taip greit dega kaip kitos kūno dalys.

Plaukai

Ar žinot, kad:

1. Atsikėlus iš ryto, patartina nulenkti galvą žemyn ir gerai tvirtai pamasažuoti odą. Taip pat patraukyti plaukus prie šaknų. Tai sužadina geresnę kraujo apytaką.

2. Antras geras būdas masažuoti yra, tvirtai padėjus abu delnus ant galvos, vienu prilaikyti, o kitu judinti galvos odą ratu. Keisti delnus paeiliui ir keisti jų vietą, masažuoti galvos priekį, užpakalį, šonus.

3. Geriausia plaukus šukuoti šepečiu, nuleidus galvą žemyn, ilgais brūkšniais, nuo šaknų iki plaukų galų.

4. Jei norite išlaikyt visada švarius blizgančius plaukus, plaukit dažnai ir atsižvelgdamos į jūsų plaukų rūšį (riebūs, sausi, pusiau riebūs).

5. Jei nesugebat pačios gerai susišukuoti plaukų, turėkite nuolatinę kirpėją ir lankykit kirpyklą reguliariai. Labai svarbu yra geras plaukų kirpimas. Tuo būdu, niekada nebandykit kirpt plaukų pačios.

6. Būkit labai atsargios su plaukų pašviesinimais. Peroksidas gali ilgam

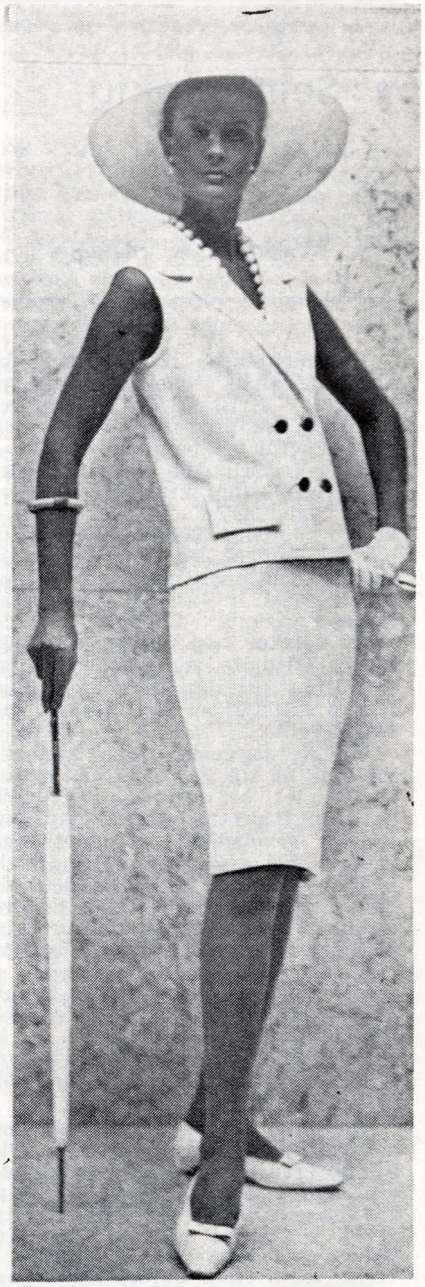

laikui sunaikinti plaukus.

7. Naudojant įvairius dažus pirmą kartą, reikia būtinai juos išbandyt ant mažo kuokštelio plaukų. Tada sužinosite ar jie jūsų plaukams iš viso tinka ar ne.

8. Taip pat yra didelė rizika naudoti dažus, neištyrus odos ir nepasiklausus profesinio patarimo. Daugeliu atvejų, oda yra alergiška plaukų dažams.

9. Plaukų šiaušimas (back-combing) nėra plaukams pavojingas, tik jų "išdraskymas" vėliau gali tikrai plaukams pakenkti.

10. Atostogų metu nereikia per ilgai būti saulėje neuždengta galva. Saulė plaukus išbaltina ir išdžiovina. Važiuojant atostogų, neužmirškite nei medvilninės skarelės nei šiaudinės skrybėlės.

• Šeimininkių kampelis

Veda A. RUSINIENĖ

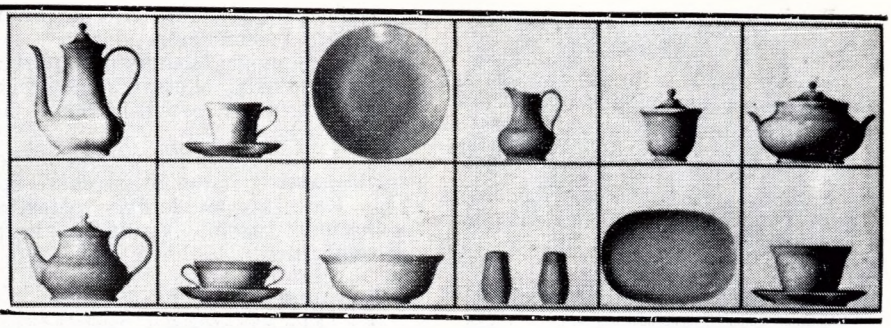

Iškilmingiausiai ir džiaugsmingiausiai krikščionių švenčiama šventė yra Velykos — Kristaus Prisikėlimo šventė. Su šia šventė yra surišta daug įvairių tradicijų bei papročių.

Kada krikščionybė įsigalėjo vidurio Europos pagonių kraštuose, įjungė į savo tradicijas ir dalį pagoniškų to krašto papročių. Tų laikų pagonys labai iškilmingai švęsdavo "pavasario šventę". Tai buvo šventė atžymėti žiemos mirčiai ir vasaros gimimui bei saulės grįžimui. Kadangi krikščionims Velykos taip pat buvo džiaugsmo ir trijumfo šventė, simbolizuojanti mirties nugalėjimą, tai jas buvo lengva sujungti su pagoniškąja pavasario šventė.

Velykų papročiai arba simboliai yra kilę ne tik iš pagoniškos pavasario šventės, bet taip pat ir iš gilios senovės. Paprotys valgyti kiaušinius Velykų sekmadienį ir dalinti juos vaikams bei draugams greičiausia kilo iš to, kad gavėnios laike kiaušiniai buvo draudžiamas valgis. Senovės Egipte ir Persijoj kiaušinis buvo laikomas gyvybės arba atnaujinto gyvenimo simbolis. Senovės egiptiečiai ir persai turėjo paprotį dažyti kiaušinius ir juos valgyti pavasario šventės festivalio metu. Tad kiaušinis — šis senoviškas gyvybės simbolis — tapo krikščionių priimtas kaipo prisikėlimo - naujos gyvybės simbolis.

Kiaušiniai buvo dažomi raudonai, kas reiškia džiaugsmą Velykų rytą, išlietą krauja ant Kalvarijos kalno, arba ugnį ir šviesą. Tad ir iki šių laikų visose tautose yra likęs paprotys dažyti ir įvairiai marginti kiaušinius Velykoms.

Daugelyje vietų Velykų diena buvo žaidžiami įvairūs žaidimai su kiaušiniais. Kiaušiniu ritinimas yra išlikęs dar ir iki šių dienų.

Kaip Velykų kiaušinis, taip ir Velykų zuikis yra tradicija arba legenda išlikusi iš gilios senovės. Zuikis senovės Egipte ir kitų tautų mitologijoj buvo vaisingumo arba atnaujintos gyvybės simbolis. Tokiu būdu jis buvo gretinamas su Velykų kiaušiniu. Pasakojama, kad zuikis deda kiaušinius (margučius) i tam tikrose vietose paslėptas gūžteles, kad vėliau Velykų rytą vaikai surastų. Paprotys, kad vaikai Velykų rytą eina ieškoti paslėptų margučių, yra išlikęs iki šių dienų.

Senovėje, per Velykas, Anglijos katalikai valgydavo kumpį, tuo norėdami išreikšti lyg panieką žydų papročiui, draudusiam kiaulienos valgymą.

Laikui bėgant, papročiai paplito, susimaišė, tautos juos pasisavino viena iš kitos, ir kartais sunku bepasakyti, iš kur tas ar kitas paprotys yra kilęs. Tik Velykų iškilmingumas liko toks pat, daug nepasikeitęs. Ir Velykų stalas bei valgiai yra iškilmingi ir puošnūs.

Velykų sūris

2½ svaro varškės,
½ litro rūgščios grietinės, razinkų, cukraus 1 stiklinė, arba pagal skonį,
½ svaro sviesto,
5 kiaušiniai,
½ stiklinės migdolų, maltų arba kapotų, 1 lazdelė vanilijos,

D a r b a s :

Varškę su sviestu permalti per mėsos malamą mašinėlę 2 - 3 kartus, į ją sudėti kiaušinius ir išmaišyti. Grietine ir vaniliją kaitinti and lengvos ugnies iki bus netoli virimo. Po to atšaldyti ir sudėti likusius produktus: migdolus, razinkas, cukru. Sumaišyti su varške ir padėti šaltai per naktį. Po to supilti į maišą ir paslėgti kaip paprastą sūrį.

Babka

2 pakučiai šviežių mielių,
12 kiaušinių trynių,
1 puodukas cukraus,
1¼ puoduko pieno, (užvirinto ir atšaldyto),
⅓ svaro sviesto, truputį druskos, razinkų.

D a r b a s :

Išleisti mieles drungnam piene, sviestą ištrinti su cukrum, sudėti trynius ir dar kartą gerai ištrinti. Supilti mieles, pieną ir miltų tiek, kad pasidarytų minkšta tešla. Gerai išminkyti ir padėti, kad pasikeltų. Kai pasidarys dvigubo dydžio, dar kartą paminkyti ir vėl leisti pasikelti. Kai vėl padvigubės, supilti nuplautas razinkas, dar paminkyti ir dėti į augštą formą. Formoj dar kartą turi pasikelti ir tada kepti karštame pečiuje 1 val. — 1 val. ir 15 min. Kas mėgsta, dėl skonio į tešlą galima įdėti tarkuoto muškato riešuto, citrinos žievutės arba šafrono.

Baltymų marenga

1⅛ puoduko kiaušinių baltymų,
1½ šaukštuko vanilijos,
⅛ šaukštuko druskos,
2 puodukai vaisių cukraus (Fruit sugar),
2 šaukštukai balto acto.

D a r b a s :

Išplakti baltymus ir druską iki kietumo, supilti vaniliją ir actą, sudėti cukrų, dedant tik po vieną šaukštą iš karto, vis plakant. Sudėjus visą cukrų, išplaktus baltymus supilti į dvi neteptas 8 colių diametro formeles. Kepti prie 300° F. 1 valandą ir 15 minučių.

Atvėsusį pertepti kremu:

1 puodukas plakimui grietinėlės,
1 dėžutė ananaso gabalėliais nusunktų,
¾ puoduko maraschino vyšnių, supiaustytų,
1 puodukas mažų marchmalllows (kas mėgsta).

Į išplaktą grietinėlę sudėti visus tuos produktus, atsargiai išmaišyti ir tuo pertepti iškeptas marengas. Palaikyti šaldytuve per naktį arba kelias valandas prieš duodant valgyti. Viršų taip pat galima aptepti plakta grietinėle ir papuošti vyšniomis.

Šis receptas tinka sunaudoti likusiems nuo babkos arba kokio kito pyrago baltymams.

Riešutinis pyragas

1½ puoduko maltų valakiškų riešutų (walnuts),
1½ puoduko maltų migdolų (almonds), tarkuota žievutė apelsino,
8 gabaliukai biskvitų (zwieback), sutrintų,
6 kiaušiniai,
¾ puoduko cukraus,
½ šaukštuko vanilijos.

Maltus riešutus, apelsino žievutę ir "zwieback" trupinėlius sumaišyti kartu. Atskirai išplakti 6 kiaušinių baltymus iki kietumo, bet neperplakti. Kitame inde plakti 6 kiaušinių trynius su ¾ puoduko cukraus ir ½ šaukštuko vanilijos, kol masė pasidarys šviesiai geltonos spalvos. Pamažu sudėti plaktus baltymus į trynių mišinį. Atsargiai supilti riešutus su trupinėliais, vis maišant, vartant su šaukštu. Riešutus dėti dalimis per keturis kartus. Supilti į pailgą 2 colių augščio formelę, gerai sviestu išteptą. Kepti 45 min. vidutinio karštumo krosnyje 350° F arba iki bus iškepęs.

Tuo tarpu padaryti sirupą: nedideliam puode įpilti 2¼ puoduko vandens, 1 puoduką cukraus, 1 cinamono lazdelę (1 colio ilgio) ir riekutę citrinos. Pavirinti ant lengvo karščio, kol cukrus visai ištirps. Nu-

kelti nuo ugnies, bet laikyti sirupą šiltą. Kai pyragas bus iškeptas, tuoj iš sirupo išimti citriną ir cinamoną ir įpilti ¼ puoduko šviesaus romo. Tuo sirupu užpilti dar karštą pyragą ir palikti formelėj, iki pyragas atšals.

Persiškos marengos

2 puodukai valakiškų riešutų (walnuts),
¼ puod. datulių (dates),
tarkuota žievutė nuo pusės apelsino,
½ puod. razinkų,
¼ puod. kokoso riešuto (coconut).

Visus produktus permalti per mašinėlę ir iš tos maltos masės suvolioti apvalius rutuliukus. Jei masė persausa, galima pridėti truputį apelsino sunkos. Tuos sviedinukus padažyti į marengą. Dėti ant pateptos skardos ir kepti prie 275—300 F. karščio 50—60 min.

Marenga padaroma:

2 kiaušinio baltymai,
½ šaukštuko vanilijos kvapo,
7 šaukštai pudrinio cukraus.

Išplakti baltymus iki baltos putos bus tirštokos, tuomet po truputį dėti cukrų, vis smarkiai plakant. Sudėti vaniliją.

Aprikosų pudingas

3 šaukštai citrinos sunkos,
1 puodukas cukraus,
4 kiaušiniai,
⅛ šaukštuko druskos,
tarkuota žievutė nuo citrinos.
½ puoduko sviesto (¼ svaro*)
2 dėžutės aprikosų košelės (Baby Food).
1 šaukštelis želatinos.

Išsuktį sviestą, įdėti cukrų ir žievutę, dėti kiaušinių trynius po vieną, kiekvieną sykį gerai išplakant. Sudėti aprikosų košę, išsukti. Visą tą masę supilti į gerai išplaktus baltymus. Išleisti želatiną viename šaukšte šalto vandens ir pakaitinti virš verdančio vandens, iki bus gerai išsileidęs ir skaidrus. Supilti į visą pudingo masę ir atsargiai išmaišyti. Indą iškloti kokio nors pyrago gabalais (tinka sponge) arba sausainiukais — ladyfingers. Užpilti pudingu, vėl uždėti eilę sausainiukų ir vėl pudingo. Padėti šaltai per naktį. Prieš duodant, viršų papuošti plakta grietinėle ir pakepintais migdolais, arba vyšniomis. Galima taip pudingą paruošti atskiruose indeliuose arba viename dideliame inde.

Kepta antis su vyšniomis

1 didelė antis, — 5½ sv.
2 skiltelės česnako,
keli čieli pipirai,
vyno palaistymui (port wine),
1 didelis apelsinas,
2 žali svogūnėliai,
druskos ir maltų pipirų,
tirpyto sviesto.

Darbas:

įkaitinti krosnį iki 450 F. Išvalyti, išplauti antį ir nusausinti. Supjaustyti gabalėliais apelsiną, perspausti česnako skilteles, svogūnėlius, pipirus cielus, truputį druskos ir įdėti į anties vidų. Padėti antį ant dratinio padėklo kepimo inde, aptepti lydytu sviestu ir dėti į krosnį Kepti 15—20 min., po to sumažinti karštį iki 350 F., apversti antį ant šono ir kepti 30 min. Po to apversti antį ant antro šono. Kartkartėmis palaistyti vynu. Iš viso kepti apie 1 v. 40 min. Antis bus iškepusi, jei pradūrus antį bėgs šviesiai gelsva sunka. Prieš baigiant kepti antį, apibarstyti druska ir apversti ant nugaros. Duoti į stalą, supjausčius porcijomis. Kol antis baigia kepti, galima padaryti padažą.

Padažas:

3 šaukštus cukraus ir ¼ puoduko raudono vyninio acto pavirinti ant smarkaus karščio, kol mišinys pasidarys tamsios spalvos sirupas. Nukelti nuo ugnies ir įpilti ½ puoduko kepimo metu pasidariusios sunkos, prieš tai nugriebiant riebalus. Pavirinti maišant, iki sirupas gražiai susivienodins. Įpilti dar 1½ puoduko nuo antiės nuvarvėjusio soso. Įmaišyti 2 šaukštus miltų (arrowroot), 3 šaukštus port vyno, pavirinti 3—4 minutes, iki padažas pasidarys skaidrus ir tirštokas.

Atskirame puode įdėti 36—48 vyšnias be kauliukų (šviežias arba iš dėžutės). Įpilti vieną šaukštą citrinos sunkos, 3 šaukštus porto vyno arba konjako, 3—2 šaukštus cukraus. Virką išmaišyti ir palikti 20—30 min., kad vyšnios pamirktų. Prieš duodant į stalą, užpilti padažą ant vyšnių, dar pakaitinti, tik neužvirinti. Išgriebti vyšnias ir išdėstyti ant anties, supjaustytos porcijomis, ir aplinkui ant lėkštės. Padažą dar pavirinti truputį, paragauti, ar netrūksta druskos, įdėti 2 šaukštus sviesto, užpilti padažą ant anties ir duoti į stalą.

Pienės

Tik išaušus pavasariui, laukuose ir pievose pradeda dygti žolės, tarpe jų pienės. Pienės, kol dar jaunos, prieš žydėjimą, galima valgyti virtas ar žalias, kaip salotas. Jos turi nepaprastai daug vitamino A taip pat B, C ir G. Geriausiai tinkamos būna balandžio ir gegužės mėnesiais. Jei pienė jau sukrovusi žiedus, bus kieta ir karti, tad reikia parinkti labai jaunas.

Renkant pienes, geriau yra nupjauti truputį su šaknim, tokiu būdu nesuvys iki parsivešime namo. Išoriniai lapai labiau bus tinkami virimui, o vidaus jaunesni lapeliai labiau tiks salotoms. Nupjovus stiebelius išmesti, lapelius, pirmiausiai nuplauti karštame vandenyje, o paskui šaltame iki nebeliks smėlio. Pamerkti šaltame vandenyje 10—15 min. Paskui nusausinti ir, sudėjus į plastikinį maišelį, padėti vėlesniam vartojimui.

Pienių solotos:

Suplėšyti lapelius į dubenį, pridėti salotos lapų, smulkiai pjaustyto kopūsto, agurko arba tarkuotų morkų. Užpilti pasukų padažu arba prancūzišku padažu — (French dressing).

Pasukų padažas:

1 šaukštą krakmolo išmaišyti su 1 puoduku pasukų (buttermilk). Pavirinti iki sutirštės. Pridėti 3 šaukštus taukų, nusunktų nuo lašinukų, arba sviesto; pridėti 1 šaukštą druskos ir 1 šaukštą garstyčių miltelių. Dar įdėti 2 šaukštus cukraus, pavirinti ir nukošti nuo ugnies. Įpilti ½ puoduko acto ir 1 šaukštą tarkuoto svogūno. Atšaldyti prieš vartojimą.

Virtos pienės gali būti duodamos prie mėsos, kaip daržovės. Pirmiausia pienių lapelius pavirti 5 min. dideliame kiekyje vandens ir nukošti. Užpilti šviežio vandens, druskos ir pavirinti 10—15 min. iki bus minkšti. Nusunkti ir pridėti 2 šaukštus sviesto, lašinukų padažo arba duonos trupinėlių su česnaku.

Lišinukų padažas:

4—5 juosteles lašinukų supjaustyti ir pakepinti iki bus trapūs. Nusunkti taukus, paliekant kokius 3 šaukštus. Įpilti 1 ar 2 šaukštus acto arba citrinos sunkos ir, užpylus ant karštų pienių, gerai išmaišyti.

Duonos trupinėliai su česnaku:

Ištirpinti 3 šaukštus sviesto arba taukų nuo lašinukų mažoj keptuvėlėj Įdėti ½ skiltelės perspausto česnako, 1 puoduką dviejų dienų senumo duonos trupinėlių.

Pakepinti maišant, užpilti ant virtų karštų pienių lapelių ir išmaišius duoti prie mėsos.

Broccolių lapai turi daug daugiau vitamino A, negu stiebeliai ar žiedų pumpurėliai, tuo tarpu labai dažnai lapai būna nuskinami ir išmetami, kad daržovė atrodytų dailiau.

Pamidorai, lauke prinokę, turės dvigubai daugiau vitamino C, negu viduj prinokinti.

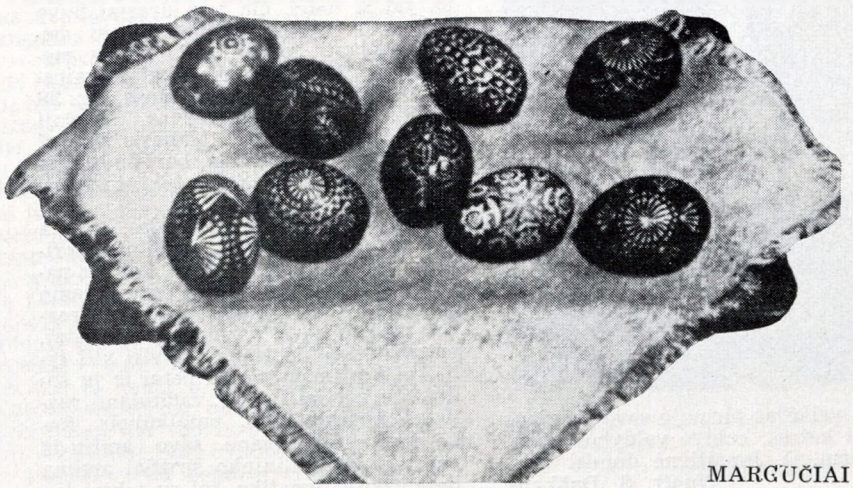

MARGUČIAI

PAMINĖTA ĮSIKŪRIMO SUKAKTIS

Katalikių Moterų Draugija gimė, augo ir gražiai sužydėjo Nepriklausomoj Lietuvoj. Laisvės varpui nutilus, ir organizacija liko uždaryta, o jos narės pasklido: vienos liko užpustytos Sibiro taigose, kitos Tėvynėj kenčia dvasinę priespaudą, o dalis laimingesnių atsidūrė vakarų pasaulyje. Po karo, vos tremtinės pasiekė Torontą, tuoj ėmė organizuotis. Prie Šv. Jono Kr. parapijos įsisteigė KL Katalikių Moterų Draugija. Atkūrėjais buvo parapijos klebonas kun. P. Ažubalis, dr. A. Užupienė ir O. Jonaitienė.

1965 m. kovo 14 d. atšvęsta 15-kos m. jos veiklos sukaktis. Didelis skaičius narių, susirikiavę po Tiesos ir Meilės vėliava, ėjo Šv. Jono Kr. parapijos bažnyčioj pamaldoms, kurias laikė kleb. kun. P. Ažubalis. Pamaldų metu beveik visos narės, daug viešnių priėmė šv. Komuniją. Po pamaldų visi atsilankę bažnyčion buvo pakviesti parapijos salėn, kurioje vyko tolimesnė programa prie gražiai paruoštų stalų. Šventiška nuotaika ir apsirengus žydinčiais tautiniais rūbais prabilo skyriaus pirmininkė O. Jonaitienė. Trumpai nupasakojo organizacijos tikslus ir veiklą.

Nuveikta daug: moralinės ir materialinės paramos suteikta ligoniams (528), išsiųsta siuntinių (163), ruošiamos paskaitos(32), kursai, remiama spauda, šeštadieninė mokykla, vaikų darželis, neužmirštamas jaunimas, parapijos reikalai. Visa tai buvo galima atsiekti tik darniu narių sugyvenimu ir darbštumu, o tų darbščių "bitelių" Šv. Jono Kr. par. moterų skyriui tikrai netrūksta.

Skyriaus dvasios vadui kun. Ažubaliui sukalbėjus maldą, prasidėjo vaišės. Vaišių metu jaunimas išpildė programą. Mažasis Linelis Kaknevičius deklamavo, B. Aušrotaitė pianinu paskambino, broliukai Viktoras ir Rimantas Kaknevičiai padainavo.

Žodžiu sveikino gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas, skyriaus dvasios vadas kleb. kun. P. Ažubalis, Centro V-bos pirmininkė P. Sungailienė, Centro V-bos dvasios vadas Tėvas Kornelijus Bučmys, OFM, "Tėv. Žiburių" redaktorius kun. dr. Pr. Gaida, Prisikėlimo parapijos Kat. Moterų drjos skyriaus pirmininkė p. Kuolienė, Ev. liuteronių Moterų ratelio vardu E. Jankutė, šalpos grupės "Daina" M. F. Yokubynienė, sesuo Michaelė, Šv. Jono Kr. par. komiteto pirm. p. Miliauskas, St. Prapuolenytė-Bunker vietoj sveikinimo paskaitė ištrauką iš savo poezijos "Laurų vainikas".

Raštu sveikino KL Moterų Dr-jos Hamiltono ir Delhi skyriai, Iz. Matusevičiūtė. Pirmoji pionierė draugijos kūrime dr. A. Užupienė sveikinimo telegramą atsiuntė iš Meksikos.

Skyriaus dvasios vadui kun. P. Ažubaliui už didelę paramą šiam skyriui padėkota ir įteikta gėlių. Pagerbtos, įteikiant gėlių, ankstyvesniosios kartos išeivijos narės, kurios nepabūgo kartu su tremtinėmis dirbti Dievo garbei ir kenčiančios Tėvynės labui. Įteikta dovana kukliai ir darbščiai parapijos mergaitei — Staškevičiūtei. Skyriaus narės savo pirmininkei O. Jonaitienei, kuri su mažomis pertraukomis atlieka stropiai pirmininkės pareigas, padėkojo ir įteikė raudonų rožių puokštę.

Sklandžiai pranešinėjo p. Kaknevičienė. Vyrai vikriai pilstė kavą. Šventė baigta Tautos Himnu.

T. Sekonienė

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos veikėjos pirmojo savo skyriaus atsisteigimo Toronte 15 sukakties šventėje. Iš kairės: centro valdybos pirm. A. Sungailienė, Šv. Jono Kr. par. skyriaus pirm. O. Jonaitienė domisi skyriaus praeitimi, atvaizduota albume. Nuotr. S. Dabkaus

KALBELĖS

Draugų būrelyje, besivaišinant vienų šaunių namų įkurtuvėse, išėjo štai kokia kalba: "Esu pastebėjęs vieną įdomų dalyką: visi tie, kurie ypač giria bei grožisi moderniuoju menu, savo namų sienas moderniais paveikslais nepuošia, bet nusiperka realistinius. Tai kaip gi čia dabar išeina? — čia jis dar paminėjo kelių asmenų pavardes.

— Dalykas čia visai paprastas, — ramiai atsakė vienas svečias. — Kas liečia mano baldus, taį paskutinį žodį turi dekoratorius bei šeimininkė. Paveikslai dažniausiai paliekami pačiam galui. Kaip taisyklė, šeimininkai, užmiršę laiko madą, visada pasirinks tai, kas jų akiai bei širdžiai miela, ir tuo visada didžiuosis.

Šis ramus ir paprastas atsakymas valandėlei lyg ir patenkino visus, jautėsi tyla, bet štai viena visuomenininkė, žinoma patrijotė, tarė:

— Jūsų atsakymas labai įtikinantis, tačiau, aš nepateisinu ir nesuprantu mūsų pasiturinčių tautiečių, kurie pamiršta savus menininkus, o užmoka nemažas sumas svetimiems, įsigydami jų paveikslus. Mes gi savų menininkų nestokojame.

Čia labai užgautu tonu prabilo ponia X, kuri paskutiniuoju laiku įsigijo net šešetą paveikslų:

— Mes dar nepriaugę prie moderniojo meno ir todėl juo dar nemokame grožėtis. Yra pakenčiamai gražių paveikslų, bet yra ir absurdiškų; pastarieji net geriau įvertinami. Pavyzdžiui, mudu su vyru labai norėjom įsigyti lietuvių menininkų paveikslų, tačiau tokio, kuris mums patiktų, neradom. Atrodo, mūsų menininkai čia, Toronte, išimtinai visi modernistai. Mes bent kitų nepažįstam. Tad ir turėjom aplenkti savuosius.

Čia jai dar pritarė vienas daktaras sakydamas:

— Ponia X sako tiesą. Panašiai ir man atsitiko. Kabinetui įsigijau lietuvio modernisto paveikslą, nes, tiesą pasakius, kitaip ir nebuvo patogu. O savo namuį nusipirkau tai, kas man patiko!

Tema dar toli gražu neužsibaigė, veikiausiai todėl, kad šių namų šeimininkai dar nebuvo įsigiję jokio paveikslo, gal ir todėl, čia taip drąsiai buvo kalbama. Besišnekučiuojant ir begurkšnojant "kokteilius", vienas mokytojas prisiminė dail. Dagio straipsnį, tilpusį Tėviškės Žiburiuose, Nr. 39 (714): "Abstraktinis menas. Tikroji kūryba ar laiko liga". Manasis "hoby" yra rinkti įdomesnius bei būdingesnius straipsnius ir kaipo tokį, turiu išsikirpusi ir šį.

— Taigi — tęsė mokytojas. — Čia jau labai kultūringai prabilo autoritetas, nieko neužgaudamas, bet tik palietęs ir apšvietęs dalyko esmę. Šiame straipsnyje dailininkas išsamiai, realiai išdėsto savo pažiūras į jį. Taigi, pagaliau prabilo vienas — visi kiti tyli, kai tuo tarpu modernistai ir jų šalininkai garsiai šaukia, vadindami realistus kopijuotojais, pataikūnais. Sako, kad jie atgyvenę savo amžių ir pan. O jei dailininko širdžiai artima lietuviškoji tematika, tai su tokiu dar

liūdniau, jį apšaukia prekiaujančiu ar žaidžiančiu lietuvių patrijotiniais jausmais. Paskutiniuoju laiku su dideliu pamėgimu realistus dar vadinama fotografais.

— Pamanykite tiktai — fotografai! — Su dideliu įkarščiu sušuko viena ponia. — Mes iš patyrimo aiškiai žinome ir matome, kad realistui nutapyti abstraktinį paveikslą būtų vieni juokai. Net ir menininku būti nereikia, mes eiliniai žmonės bei vaikai galėtumėm tai padaryti. Bet tegul modesnistas paspaudžia mygtuką — ir "nufotografuoja" realistinį paveikslą!..

— O kiek kartų teko skaityti, kai laimėję premijas paveikslai paaiškėja, nesą jokie meno kūriniai, bet paukščių, bezdžionių bei vaikų darbai. Jeigu kas parinktų visus tuos atsitikimus bei anekdotus, tai galima būtų išleisti neblogą knygą, — su humoru ištarė visą laiką vien vaišėmis besirūpinęs šeimininkas.

— Juokingiausia tai buvę su ponu S. Jis, mat, gavęs gimtadienio proga abstraktinį paveikslą. Bet kad matytumėt kokį! Vien brūkšniai ir dar tokiu sunkių spalvų! Jie, būk tai, reiškia šį bei tą. Senajame name dar laikė jį pasikabinęs svečių kambaryje, nes, kaip sakęs, nenorėjęs užgauti draugų, bet, kai jau nusipirko naujus namus, tai, brolyt tu mano, nusipirko porą neblogų reprodukcijų, o aną nutempė į neįrengtą "rekreišiną". Sako — rėmų "iškada", — nuotaikingai pasakojo vienas iš svečių.

— Kartą, turėjau progos matyti psichiniai nesveikų žmonių abstraktinę tapybą. Žinote, paveikslai buvo labai įdomūs ir net gerai įvertinti vieno meno kritiko, be abejo, jam nežinant, kas tų paveikslų autoriai, — prisidėjo ir kitas svečias.

— Spaudoj buvo įdomus apibūdinimas apie garsųjį Picasso, būk tai, jis savo intymių draugų tarpe išsitaręs, kad jis nepripažįstąs abstraktinio meno, kaipo meno, jis pats dabar jau nesąs menininkas, o filosofas, supratęs šio laiko dvasią. Jam už tai mokama nežmoniškai daug, tai kodėl gi ne? — Plačiai šypsodamasis pridūrė šeimininkas.

Čia man prisiminė vienos šviesios asmenybės—brazilo profesoriaus žodžiai: "Individas, neturįs jokio talento, pasivadina save modernistu ir, dėka miniažmogių bei dėdžių, patenka į viršūnes".

Pasigirdo telefono skambutis. Kažkas kvietė daktarą pas ligonį. Besirengdamas išeiti dar pridūrė:

— Mūsų spaudoj nekartą teko skaityti šiltus atsiliepimus apie modernistus bei jų parodas. Tuo tarpu apie realistus atsiliepiama labai jau santūriai. Į savo parodas abstraktistai bei jų šalininkai kitos krypties menininkų visai neįsileidžia, jų nepakviečia, o jei jie ten patenka, tai juos aiškiai ignoruoja. Pavyzdys šiam teigimui paremti—tai tie puikūs atsiliepimai mūsų spaudoj apie praėjusią meno parodą Lietuvių Dienoj, Windsore. Apie minėtą parodą, jei atsimenate, buvo atsiliepta pernelyg išpūstai: modernistai iškeliami į padanges, plačiai minimi ir, lyg dar to nebūt užtekę, kai kuriems abstraktistams dar buvo skirti atskiri straipsniai, kai tuo tarpu kitos krypties menininkė, kad ir labai didi, nebuvo paminėta, tik bendroj kronikoj figūravo jos pavardė. Įdomu tai, kad prie minėtos menininkės paveikslų žiūrovai ilgiau užtrukdavę, grožėjosi, o į kitus žiūrėjo tepraeidami. Iš tikrųjų, parodos pasisekimo paslaptis galima apibūdinti trejuose žodžiuose: puikios, erdvios patalpos! — Pamojęs visiems sudiev, daktaras išskubėjo pas ligonį.

Visa tai išgirdus, prisiminus ir užrašius, manyčiau, kad į šias bei panašias kalbeles mūsų menininkai ir ypač meno kritikai turėtų atkreipti dėmesį, būt nuolaidesni, ne vien šališki. Gera pamoka mums visiems — tai Leslie Philips žodžiai, kuris, besilankydamas Pasaulio Lietuvių Seimo meno parodoj, O'Keefs patalpose, ir besigėrėdamas išstatytais paveikslais, pasigedo grynai lietuviškos kūrybos, lietuviško charakterio (Žiūr. TŽ 1963 X 17 Nr. 42 (717). Leslie Philips pastaba tikrai verta dėmesio, tad Jūs, gerbiamieji meno kritikai, užuot kritikavę tyliuosius ir darbščiuosius realistus, juos dar padrąsinkite, ypač tuos, kuriems artima lietuviškoji tematika, nes jie perduoda lietuvišką kultūrą, lietuviškosios kūrybos charakterį šiam svečiam pasauliui. Liaukitės šaukti mus nieko nenusimanančiais šių dienų mene, nes mes, kad ir nepriklausome tai "privilegijuotajai" grupei, pasitikime sava akim ir skoniu.

Išeivės Atžala

• Atsiųsta paminėti

Lietuvių Dienos — gausiai iliustruotas mėnesinis žurnalas, vyr. red. B. Brazdžionis, leidėjas A. F. Skirius. Adresas: 4364 Sunset Boulevard, Hollywood, California 90029.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Red. K. Trimakas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas, leidžiamas Šv. Kazimiero Sąjungos. Red. S. Matulis, MIC. Adresas: 21 The Oval, Hackney Rd., London, E 2, England.

Skautų Aidas — mėnesinis jaunimo žurnalas, leidžiamas LSS Tarybos Pirmijos. Vyr. red. A. Saulaitis. Adresas: Skautų Aidas, P. O. Box 222, Thompson, Connecticut 06277.

Eltos Informacijos — leidžiamos Vokietijoje. Adresas: 7410 Reutlingen, Gratianusstr. 11.

Lietuviai Amerikos Vakaruose, — — bendruomenės leidinys, redaguojamas redakcinio kolektyvo; leidėjas A. Skirius. Adresas: 4366 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

Die Tanne und Ihre Kinder, lietuviškų pasakų rinkinys, išleistas Europos pasakų serijoje.

Vertė Edmund Danner ir Ernst Ehlers, išleido Altberliner Verlag.

Pasakos parinktos daugiausia gamtinio pobūdžio, vaizduojančios gyvuliukų gyvenimą, kaimo išmintį ir t. t. Dalis pasakų yra išverstų iš K. Borutos — "Dangus griūva".

Knyga yra gražiai išleista ir gausiai iliustruota.

Garbės prenumeratos

Rt. Rev. P. M. Juras, Lawrence, Mass., Rev. B. Pacevičius, London, Ont., P. Adamonienė, Omaha, Nebr., M. Balčytienė, Chicago, Ill., D. Dragunevičienė, Philadelphia, Pa., J. Lapkienė, Chicago, Ill., E. Valiukonienė, Boston, Mass., O. Vileniškienė, Dorchester, Mass., I. Vinslovienė, Cleveland, Ohio.

Žurnalui aukojo

$6.00 — K. Čampienė, Oakville, Conn.;

$3.00 — Rt. Rev. P. M. Juras, Lawrence, Conn.;

$2.00 — A. Budzinauskienė, Waterbury, Conn., D. Kaunaitė, Toronto, Ont., O. Mikšytė, Hamilton, Ont., Rev. J. Pragulbickas, Elizabeth, N.J.,

$1.50 — V. Kuzavinienė, Los Angeles, Calif.;

$1.00 — J. Agurkienė, Omaha, Nebr., A. Aperavičienė, Toronto, Ont., M. Balčiunienė, Woodhaven, N.Y., A. Baltrušaitytė, Toronto, Ont., Z. Brenciuvienė, Chicago, Ill., J. Bukaveckienė, Chicago, Ill., A. Butvilienė, Chicago, Ill., O. Čečkauskienė, Montreal, Que., Čepenienė, Chicago, Ill., A. Deksnienė, Hamilton, Ont., S. Girdzijauskienė, Toronto, Ont., S. Grigaliunienė, Kenosha, Wisc., L. Jakubauskienė, Chicago, Ill., E. Jocienė, Cleveland, Ohio, L. Juškienė, Kenosha, Wisc., A. Kižienė, Chicago, Ill. V. Kundrotienė, Detroit, Mich., E. Mikalauskienė, Worchester, Mass., I. Pemkuvienė, Chicago, Ill., R. Pikunienė, Detroit, Mich., B. Pivoriunienė, Chicago, Ill., J. Račiunienė, Detroit, Mich., Z. Rajeckienė, New. London, Conn., M. Šeduikienė, Chicago, Ill., E. Senkuvienė, Toronto, Ont., S. Sinkevičienė, Toronto, Ont., I. Sušinskienė, Cleveland, Ohio, J. Švobienė, Detroit, Mich., I. Ulpienė, Dorchester, Mass., V. Yčienė, Toronto, Ont., E. Velbasienė, Chicago, Ill.,J. Virpša, Chicago, Ill., O. Vyšniauskienė, Chicago, Ill., A. Žičkienė, Chicago, Ill.

NAUJAI ATSIDARĘS
ROMUVOS KNYGYNAS
84-20 Jamaica Ave.
Woodhaven 21, N.Y., USA.
(tarp Forest Parkway ir 85 g-vės)
Tel.: Virginia 6-4226
(Area Code 212)

Parduodamos lietuviškos knygos, plokštelės, muzikos gaidos, lietuvių dailininkų paveikslai, literatūra jaunimui, papuošalai, ir įvairūs kiti išdirbiniai; pašto ženklų kolekcijos ir t.t.

Knygynas atdaras —
12 - 8 val. vak. kasdien,
sekmadieniais 11 - 2 val. p.p
Savininkė Josephinė Galminas